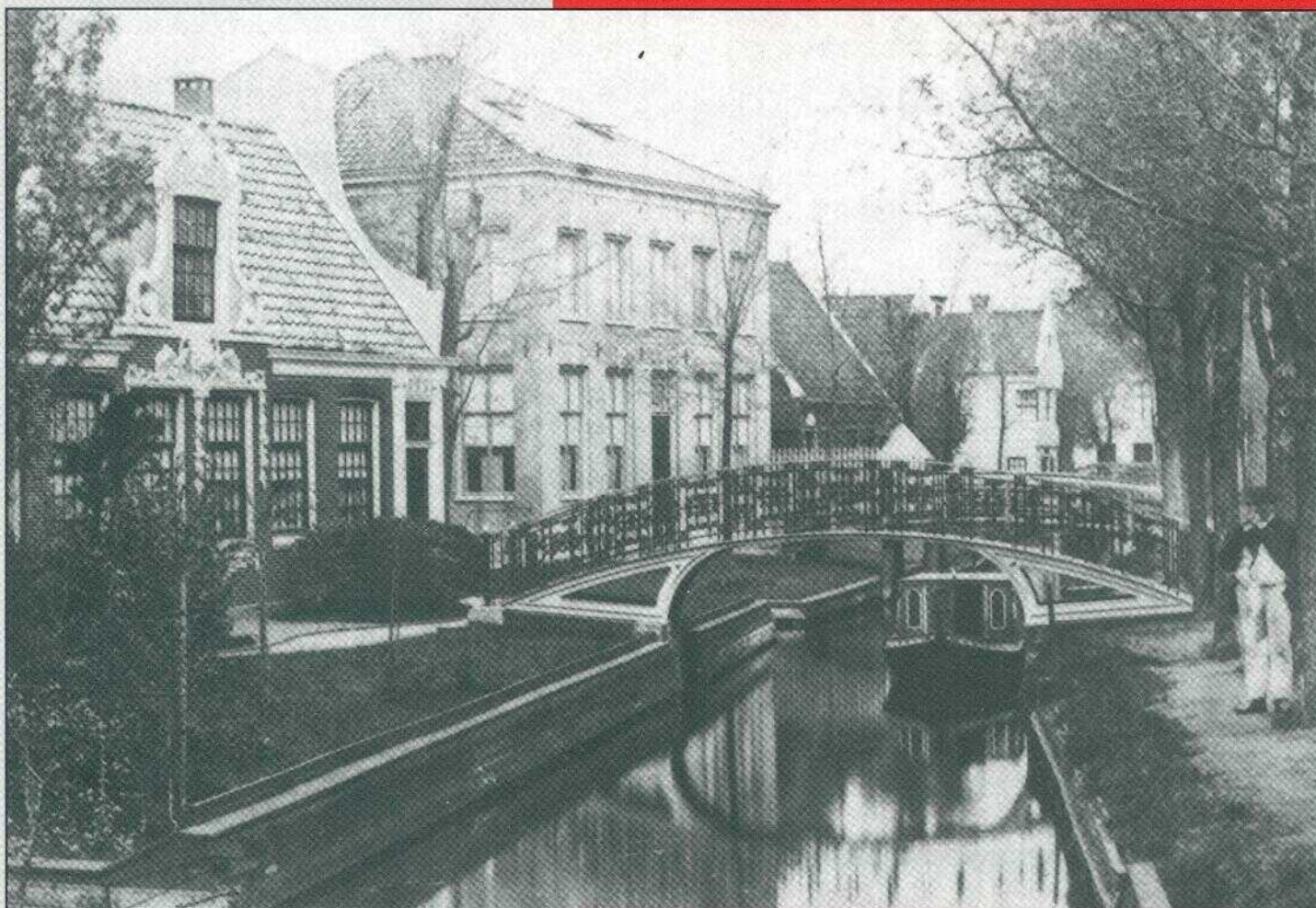

UITGAVE VAN DE VERENIGING
'VRIENDEN VAN HET ZAAANSE Huis'

ANNO 1961

JULI 1996
NO. 138

INTJIT NUMMER:

- AMBITIEUS PLAN AAN WESTZIJDE
- BREEBAARD OPNIEUW BEECHT
- WAT IS HISTORISEREND BOUWEN?
- HISTORISCH GENOOTSCHAP CROMMENIE

schilderwerken
IJSBRAND KUIPER
 oostzijde 391
 zaandam
 telefoon 616 30 84

Staal bv

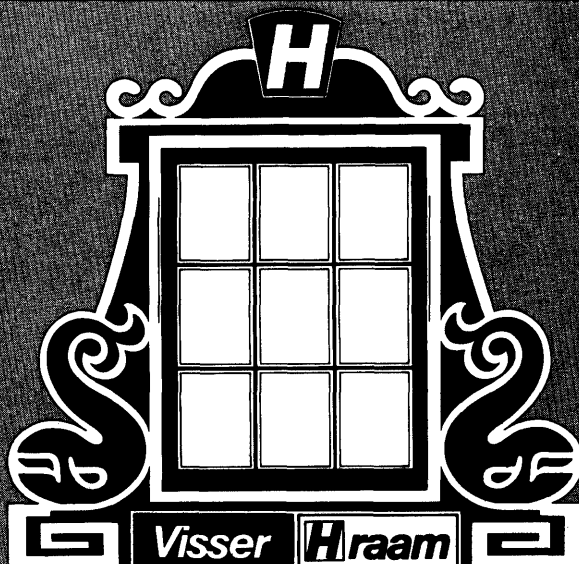
SCHILDERS BEHANGERS
 MEESTER SCHILDERS
 nationale schilders school

Gespecialiseerd in:
Hout- en marmerimitatie

Werkplaats:
 Zuideinde 63
 1551 EB Westzaan
 Tel. 075-628 03 15

COR KOLEN
Westzijde 74
Zaandam
Meubelen

Cor Kolen Meubelen
 Uw adres voor een sfeervol interieur
 Westzijde 74
 1506 EG Zaandam
 Tel. 075-670 08 48

ZAANS met
een
NOORS accent

Maatwerk in kozijnen,
 ramen, deuren, trappen
 en lijstwerk. Bekend
 met restauratiewerk.

Timmerfabriek
K. VISSER & ZONEN B.V.

TOONZAAG EN
 SCHAAFLINRICHTING
 TIMMERWERKEN

Noorderlaan 200, 1505 EG Zaandam, Tel. 075 6177984 Fax 075 6177985

VERENIGING 'VRIENDEN
VAN HET ZAAANSE HUIS'

Voorzitter:

H.G. Bouman,
Lagedijk 100,
1544 BJ Zaandijk,
tel. 075-6210357

Secretaris:

A. Bol,
Wakkerstraat 17, 1 hoog,
1097 EB Amsterdam,
tel. 020-6683911

Penningmeester:

P.M.M. Cordes,
Lagedijk 206,
1544 BM Zaandijk
Postgiro: 742899 t.n.v.
penningmeester Vereniging
'Vrienden van het Zaanse Huis'

REDACTIE 'ANNO 1961'

Titia de Groot,
Henk Bouman,
Ada Hannaart
(secretariaat)
Eindredactie:
Peter Roggeveen,
J.J. van der Horst

Kopij voor het volgende nummer van ANNO en opgaven voor de rubriek 'Annonces' inleveren vóór 1 augustus 1996 bij:
Redactie ANNO 1961,
Veeringzoom 96,
1541 SE Koog a.d. Zaan,
tel. 075-6170655.

De redactie van 'ANNO 1961' behoudt zich het recht voor binnengekomen artikelen te redigeren.

Druk/vormgeving:
Drukkerij Knijnenberg,
Krommenie

Illustratie omslag:

Het huis met de ijzeren brug. Een opname van Breebaard van het statige koopmanshuis (links op de foto) aan de Lagedijk. In de jaren twintig werd het afgebroken en verplaatst naar de Museumlaan. Sinds 1928 is er het museum in gevestigd van De Zaaansche Molen. Pikant detail: Op de foto is in de wegsloot een glazen tentjachtje te zien. Dat jachtje gebruikte Breebaard als donkere kamer. De foto's van Breebaard staan centraal in een artikel van Ellen Posthuma die enkele opnamen van kanttekeningen voorziet.

Inhoud

In dit nummer aandacht voor de diverse bestuurs- en redactiewisselingen in het jaarverslag. Voorts artikelen over de haken en ogen van historiserend bouwen, de restauratieplannen voor de panden Westzijde 155 en 157, een nieuwe kijk op Breebaard en de komst van een nieuwe historische vereniging: het Historisch Genootschap Crommenie.

1105 Wim Wester gaat nader in op de ambitieuze restauratieplannen voor de houten panden aan de Westzijde 155 en 157. Naast de bouwkundige details neemt hij de stedenbouwkundige ontwikkeling van de omgeving sinds begin 1800 onder de loep en geeft hij een overzicht van de bewonersgeschiedenis van beide panden.

1111 Ellen Posthuma dook in de historie naar aanleiding van het boek over Breebaard 'De Zaanstreek belicht, de foto's van Breebaard 1863-1878'. Op haar speur-

tocht kwam ze enkele zaken tegen die een nieuw licht werpen op de verklarende teksten bij de foto's. Haar kritische kanttekeningen en vraagtekens verwerkte ze in een artikel.

1114 Het onderwerp historiserend bouwen wil nogal eens aanleiding geven tot misverstanden. Niet iedereen verstaat er hetzelfde onder. Architect Jaap Schipper diept het onderwerp uit aan de hand van een gedegen rapport van architect Henk Brakel en breekt een lans voor het aanwijzen van historisch kwetsbare gebieden.

1116 Sinds september 1995 is de Zaanstreek een nieuwe historische vereniging rijker: het Historisch Genootschap Crommenie. Jaap van der Horst ging bij de nieuwe club op bezoek en schreef een portret over de nieuwe loot aan de Zaanse historische stam.

Verder in dit nummer de vaste rubrieken: Nieuws van de Vereniging Vrienden van het Zaanse Huis (1102), Stichting de Zaanse Schans meldt (1118), Kroniek (1122) en de Culturele agenda (1124).

Redactioneel

In de gelederen van de redactie zijn de laatste tijd flinke gaten gevallen. Na het eerdere vertrek van nestor en oprichter van Anno, Sikke de Jong, is begin van dit jaar Seiny Klopper uit de redactie gestapt wegens gezondheidsredenen. Seiny had al langere tijd te kennen gegeven het rustiger aan te willen doen en dus moest het er maar eens van komen. Een gevoelig verlies. Vele jaren verzorgde Seiny het redactiesecretariaat. Een veelzijdige klus die gepaard ging met het onderhouden van diverse contacten. Voor de redactie was Seiny de spin in het web, de spin die alles alles in de gaten hield. Er ontging haar niets.

Ook Alice van Diepen, de conservator van de Stichting Zaanse Museum, heeft de redactie verlaten. Door haar vele contacten wist zij talloze keren mensen warm te maken een artikel voor Anno te schrijven. Daarnaast vloeiden uit haar pen vele artikelen over voorwerpen die zich in het Zaanse Historisch Museum bevinden.

Het wordt dunnetjes op de redactie burelen. Gelukkig sprong Ada Hannaart in het gat. Zij heeft inmiddels het redactiesecretariaat overgenomen van Seiny. Vol energie heeft ze zich op de klus gestort.

U begrijpt het: wij zitten krap. Sikke weg, Seiny weg, Alice weg. Ada erbij en, niet te vergeten, voorzitter Henk Bouman erbij als afgevaardigde van het bestuur. Maar er kan nog meer bij. De redactie schaamt zich er niet voor te bekennen best wat extra steun en mankracht te kunnen gebruiken. Draagt u de Zaanse houtbouw, of liever: de Zaanse historie, een warm hart toe en ziet u niet als een berg op tegen het schrijven van een artikel, het lospeuteren van kopij of het rammelen op een pc? Misschien is het dan nog niet eens zo'n slecht idee u aan te melden voor een zetel in de redactie. De ballotagecommissie munt uit door mildheid en begrip. Wat houdt u tegen? Het vrijblijvend bijwonen van een redactievergadering is een belevenis op zich.

Brandende kwestie

De voorbereidingen voor het komende gezamenlijke themanummer van Anno en Met Stoom zijn in volle gang. Czaar Peter staat centraal in het nummer dat eind augustus/begin september zal verschijnen. Inmiddels zijn ook al weer de lijnen uitgezet voor het gezamenlijke themanummer dat in het voorjaar van 1997 zal uitkomen. Het thema is brand. Gedacht wordt aan artikelen over brandbestrijding, spectaculaire branden, brandveiligheid, historie van de brandweerkorpsen, brandvoertuigen, blusboten, etc. Mocht u ideeën hebben en ook een bijdrage willen leveren aan dit brandende themanummer, dan kunt u contact opnemen met Peter Roggeveen, telefoon 075-6313897.

Nieuws van de Vereniging Vrienden van het Zaanse Huis

Mededelingen van het bestuur

In verband met de verandering van het verenigingsjaar vond de algemene ledenvergadering voor het eerst aan het begin van het jaar plaats, nl. in maart jl. De vergadering werd goed bezocht; een verslag treft u hierna aan, evenals het in die vergadering vastgestelde jaaroverzicht 1995.

In het verslag leest u allereerst over de veranderingen die plaatsvonden in de samenstelling van het bestuur, maar ook het voornemen die activiteiten te ontwikkelen die u, blijkens de reacties op de enquête van eind vorig jaar, belangrijk vindt. Dit zal gebeuren door het oprichten van enkele werkgroepen, en wel voor:

- Bescherming, met de bedoeling te komen tot een meldpunt voor bedreigde historische panden en plekken;
- Advisering en Documentatie, met het doel via inventarisatie van archieven te komen tot een overzicht van wat aanwezig is en tevens na te denken over adviezen bij restauraties;
- PR en Activiteiten, voor het bedrijven van wat meer publiciteit en het organiseren van activiteiten.

Tijdens de vergadering konden leden zich opgeven voor deze werkgroepen. Zij die niet aanwezig waren en mee willen werken, kunnen bellen naar telefoonnummer 075-6210357.

Medio mei hebben alle leden een oproep gekregen

voor f 10,- per jaar lid te worden van de Vereniging Open Monumenten. Wij ondersteunen de doelstelling van deze landelijke vereniging van harte en hebben ons, daarin gesteund door een uitspraak van de ledenvergadering achter deze actie gesteld. Hopelijk vindt de oproep in ruime mate gehoor bij onze leden.

Onze zustervereniging MBTZ, met wie we een nauwe samenwerking nastreven, viert in dit Jaar van het Industrieel Erfgoed haar 15-jarig bestaan. Daaraan wordt door middel van een tentoonstelling in het pas gerenoveerde pakhuis Batavia aan de Veerdijk in Wormer aandacht geschonken. Vanaf deze plaats voegen wij graag onze felicitaties toe.

Henk Bouman

Verslag Algemene Ledenvergadering Vereniging Vrienden van het Zaanse Huis op 25 maart 1996 in raadhuis Zaandijk

Algemene mededelingen

De heer R. Sman zit het eerste deel van de vergadering voor. De opkomst is groot. Er zijn ongeveer zestig leden aanwezig. In het afgelopen seizoen is de ruimte boven het raadhuis, Lagedijk 106, in gebruik genomen als gezamenlijke vergaderplek voor de Vereniging Vrienden van het Zaanse Huis, M.B.T.Z. en Stichting Zaans Schoon. Het verenigingsjaar is uit begrotingstechnische overwegingen

veranderd. Dit houdt in dat het tijdstip waarop onze ledenvergadering wordt gehouden later is dan voorheen.

Jaaroverzicht 1995

In het afgelopen jaar heeft het bestuur zich met een aantal belangrijke zaken bezig gehouden. Er is een enquête onder de leden gehouden om de koers naar de toekomst beter te kunnen bepalen; er is een prijs -de Ads Boumanprijs- ingesteld en het bestuur heeft actief deelgenomen aan de Commissie van Advies van Stichting De Zaanse Schans. De Ads Bouman prijs is toegekend aan architect J. Schipper. De heer Schipper wil het geldbedrag besteden aan de uitgave van een boekje met een inventarisatie van alle Zaanse historische monumenten.

Het bestuur maakt zich zorgen over de verhoudingen bewoners/ondernemers -Stichting De Zaanse Schans en vice versa. Op zich is het niet nieuw dat de onderlinge contacten stroef verlopen, maar het wordt tijd dat daar nu iets aan verandert omdat het niet goed gaat met de Zaanse Schans.

De redactie van Anno heeft ook dit jaar weer uitstekend werk verricht. Alice van Diepen, Titia de Groot, Seiny Kloppe, Jaap van der Horst en Peter Roggeveen worden hartelijk bedankt voor hun inzet.

Financiën

Er is een boekjaar van vijf kwartalen in verband met de verandering van het verenigingsjaar. Bij vier kwartalen zou er een positief resultaat zijn van f 5000,-. De financiële toestand waarin de vereniging verkeert is gezond.

De kascommissie bestond dit jaar uit de heren D.J. Braaij en J. Benjamin. De boekhouding van 31 oktober 1994 tot en met 31 december 1995 is gecontroleerd en goedgekeurd. Het saldo is akkoord. Er wordt decharge verleend aan de penningmeester voor het gevoerde beleid. De heer Braaij treedt af. De heer R. Prins wordt met algemene stemmen geïnstalleerd als nieuw lid van de kascommissie.

Bestuursverkiezing

De heren S. de Jong en D. Schoen en mevrouw S. Kloppe-Bruijn treden af. Vastgesteld wordt dat de heer De Jong wordt vervangen door de heer W. Wester en de heer Schoen door de heer P. Cordes. Mevrouw Kloppe wordt voor wat betreft het redactie-secretariaat vervangen door mevrouw A. Hannaart.

De heer Sman is vijftien jaar voorzitter geweest en wil de hamer overdragen aan de heer Bouman. Hij stelt zichzelf herkiesbaar als bestuurslid.

De leden gaan akkoord met de wijzigingen. De heer Cordes wordt geïnstalleerd als penningmeester en de heer Wester als bestuurslid met in zijn portefeuille monumentenzaken. De heer Bouman is voorzitter. Verder bestaat het bestuur uit de heer Verhoeven, de heer Sman en mevrouw Bol. De scheidende bestuursleden worden bedankt voor hun belangrijke bijdrage aan het floreren van de

vereniging en voor hun inzet gedurende vele jaren. Na de installatie neemt de heer Bouman de voorzittershamer over van de heer Sman.

Beleid

Het bestuur wil dit jaar met gebruikmaking van de uitslag van de ledenenquête de volgende stappen zetten:

- * Een gesprek aangaan met de Stichting Zaanse Schoon over de bundeling van krachten.
- * In overleg met M.B.T.Z. een platform oprichten waarin gemeenschappelijke zaken kunnen worden besproken.
- * De instelling van een werkgroep 'Bescherming' die vorm moet geven aan de ontwikkeling van een meldpunt voor met sloop bedreigde panden.
- * De instelling van een werkgroep 'PR en activiteiten' die zich gaat bezighouden met het organiseren van onder andere speciale activiteiten.
- * De instelling van de werkgroep 'Advisering en documentatie' die zich bezighoudt met het documenteren van gegevens en met advisering over historische panden.

Na de pauze geeft de heer Wytema een toelichting op de doelstellingen van de Stichting Zaan en Dijk. Het is een duidelijk en enthousiast betoog dat door de toehoorders zeer goed wordt ontvangen.

Na de rondvraag sluit de heer Bouman de vergadering.

Jaaroverzicht 1995

U bent van ons gewend dat het jaaroverzicht in het december-nummer van Anno wordt gepubliceerd. Dat is dit jaar anders. Omdat wij uit begrotingstechnische overwegingen het verenigingsjaar hebben verschoven, wordt dit jaar de Algemene Ledenvergadering gehouden in maart. Het jaaroverzicht gaat deze keer dus over het hele jaar 1995 en de laatste drie maanden van 1994.

Terugkijkend op het afgelopen jaar constateren wij dat er veel is gebeurd. Naast de uitgave van Anno 1961 is er een tweejaarlijkse prijsvraag, de Ads Boumanprijs, ingesteld, is er onder de leden een enquête gehouden en is er veel en intensief gesproken over de komst van het Zaanse Museum.

Onze vereniging is en blijft gezond door het grote aantal leden. Wij hopen in 1997 de grens van 1000 leden te passeren. Uiteraard is Anno 1961 debet aan dit succes. Anno verscheen in 1995 weer vier maal, waarvan één uitgave samen met M.B.T.Z. werd verzorgd. De gezamenlijke editie 'Skepe & Skoite' verscheen tijdens Sail en is door de lezers goed ontvangen.

Het bestuur heeft zeven keer vergaderd, waarvan één keer samen met de redactie van Anno. In de redactie zijn helaas weer enkele wisselingen te verwachten door het vertrek van Seiny Kloppe en Alice van Diepen. Beiden hebben zich jarenlang met grote energie op het redactiewerk gestort en hebben zich door de kennis en ervaring die zij in

deze tijd hebben opgebouwd bijna onmisbaar gemaakt. Eén van de bestuursleden, Henk Bouman, heeft echter een deel van het werk van Seiny kunnen overnemen. Pieter Helsloot heeft zich bereid verklaard om nieuwe Zaanse uitgaven te recenseren en met potentiële nieuwe redactieleden wordt op dit moment overleg gevoerd.

Ook in het bestuur hebben enkele bestuursleden te kennen gegeven dat zij hun werkzaamheden willen beëindigen. Voor ons is het een dubbel verlies dat Seiny Klopper vertrekt. Zij was niet alleen onmisbaar als redactielid van Anno, maar ook als bestuurslid. Uit gezondheidsredenen heeft ze besloten om haar bestuurstaken neer te leggen. Ditzelfde geldt voor Dick Schoen. Dick heeft zich in al die jaren zeer verdienstelijk gemaakt door onder andere het ledenbestand te automatiseren. Voor Dick is inmiddels een vervanger gevonden. Piet Cordes zal hem opvolgen als penningmeester. Als laatste gaat Sikke de Jong ons verlaten. Ook voor hem geldt dat zijn kennis en ervaring vrijwel onvervangbaar zijn. Toch is er een waardige opvolger gevonden in de persoon van Wim Wester. Ron Sman blijft weliswaar aan in het bestuur, maar treedt af als voorzitter. Hij zal nog enige tijd bestuurstaken vervullen. Henk Bouman volgt hem op als voorzitter.

Eind 1994 reeds werd besloten tot het instellen van de Ads Boumanprijs. Ads Bouman was mede-oprichter van de vereniging in 1961 en was vanaf de oprichting tot 1981 voorzitter. De prijs is ingesteld ter aanmoediging van initiatieven op het terrein van het behoud van en de uitbreiding van kennis over het Zaanse cultureel erfgoed. De prijs van 1500 gulden wordt eens in de twee jaar toegekend aan een persoon die de beste prestatie heeft geleverd in de vorm van een studie die betrekking heeft op bouwen en wonen in de Zaanstreek of een restauratie van een historisch pand in de Zaanstreek. Op 19 december 1995 werd de prijs voor de eerste keer toegekend aan architect Jaap Schipper ter gelegenheid van zijn tachtigste verjaardag. De jury, bestaande uit Sikke de Jong, Alice van Diepen en Carla Rogge, schreef dat hij deze prijs kreeg vanwege "zijn vele belangrijke activiteiten ten behoeve van het behoud van het Zaanse cultureel erfgoed, die hij met een niet aflatend enthousiasme verricht heeft gedurende een lang en werkzaam leven."

Samen met het december-nummer 1995 van Anno is een enquête voor de leden meegestuurd. De enquête had tot doel om te onderzoeken of de uitgezette koers voor de vereniging ook voor de toekomst moet blijven gelden of dat wijzigingen gewenst zijn. Wij zijn blij met de hoge respons door de leden.

In het afgelopen jaar hebben wij als bestuur veel gesproken over de komst van het Zaanse Museum bij de Zaanse Schans. Met enige zorg hebben wij de ontwikkelingen gevolgd. Om een brede discussie op gang te kunnen brengen, die zich met name

op de locatie van het Zaanse Museum zou richten, is op 23 februari 1996 een forumdiscussie georganiseerd.

Namens het bestuur,
Annet Bol

Een hartelijk welkom aan de volgende nieuwe leden:

De heer drs. P. de Lange, Cuijk
De fam. Homburg, Koog aan de Zaan

Binnengekomen berichten

Open monumentendag

Dit jaar zal de Open monumentendag plaatsvinden op 14 september. Er wordt in de Zaanstreek momenteel nog gewerkt aan een programma en een route, maar duidelijk is al dat aandacht geschonken zal worden aan historische bedrijfsgebouwen. Wel is al bekend dat het Weeshuis in de Stationsstraat te Zaandam en de doopsgezinde vermaningen die dag te bezichtigen zijn. Noteert u de datum alvast in uw agenda.

Stichting Regionale Geschiedbeoefening Noord-Holland

Mevrouw dr. Katja Bossaers, historisch consultant Noord-Holland, van de Stichting Regionale Geschiedbeoefening Noord-Holland, zal vanaf medio mei tot medio oktober met verlof zijn. Tijdens deze periode zal de historisch consultant van Zuid-Holland, de heer drs. Jan Brugman, op donderdagen op het bureau in Haarlem aanwezig zijn voor met name inhoudelijke en beleidsmatige zaken. Het bureau van de Stichting is gewoon te bereiken voor informatie en ondersteuning. Voor vragen van administratieve aard (adressen, cursussen, etc.) kunt u (tijdens de ochtenduren) ook terecht bij de bureausecretaresse, mevrouw Jeanne Helling. Tijdens de periode 22 juli t/m 11 augustus is het bureau van de Stichting gesloten.

Ambitieuus plan aan de Westzijde in Zaandam

Vorig jaar kocht Ron Kiburg de panden Westzijde 155 en 157 van Centraal Woningbeheer. Westzijde 155 is een rijksmonument.

Voordat hij de panden kocht, deed hij een gedegen onderzoek naar het gehele terrein met de opstallen. Zaken als de omgeving, de bouwkundige kwaliteit-

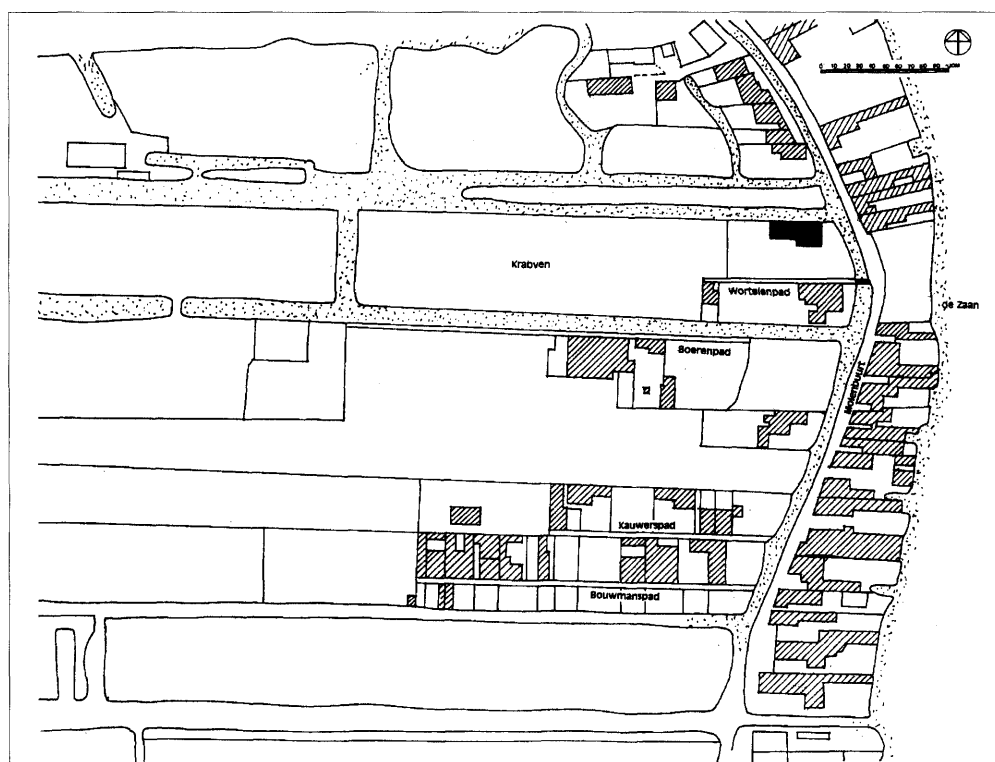

Westzijde 155 en 157

ten van de panden, het bestemmingsplan en de bebouwingsmogelijkheden kwamen aan de orde. Dit artikel behandelt de geschiedenis van de panden Westzijde 155 en 157. Door middel van kaarten wordt duidelijk hoe dit stukje Zaandam zich in de tijd heeft ontwikkeld. Vervolgens gaan we in op de plannen die Ron Kiburg heeft met de panden.

Westzijde 155; de houten beschieting van de voorgevel met boven de kozijnen verticale zaagsneden als natuursteenimitatie.

A. Stedebouwkundige ontwikkeling

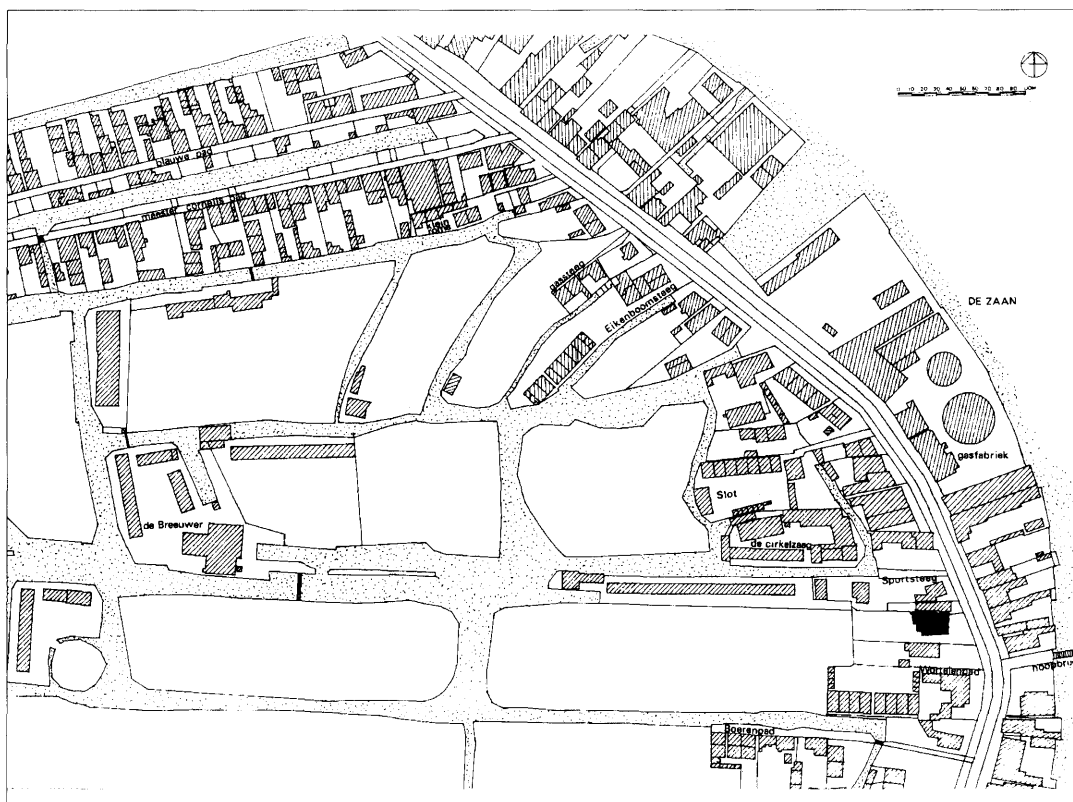
1. Kaart 1817

Op deze kadastrale kaart is het pand Westzijde 155 (toen: Molenbuurt) te zien als een L-vormig pand, dat met de noordzijde direct aan de sloot stond. Aan de zuidzijde lag reeds het Wortelenpad met het huis van de houtzager Hendrik Walch.

Het stuk land achter het Wortelenpad heette het Krabven. We komen deze naam tegen in een akte uit 1799 als de gemachtigden van Gerrit Groot een stuk land genaamd de Krabven, groot volgens het maatboek 492,5 roeden, verkopen aan Dirk Visser (T.A. 1618). Deze koopman bezat veel land en molens. De molen verder ten westen van het Krabven, de zaagmolen de Kleine Oranjeboom, behoorde ook aan hem.

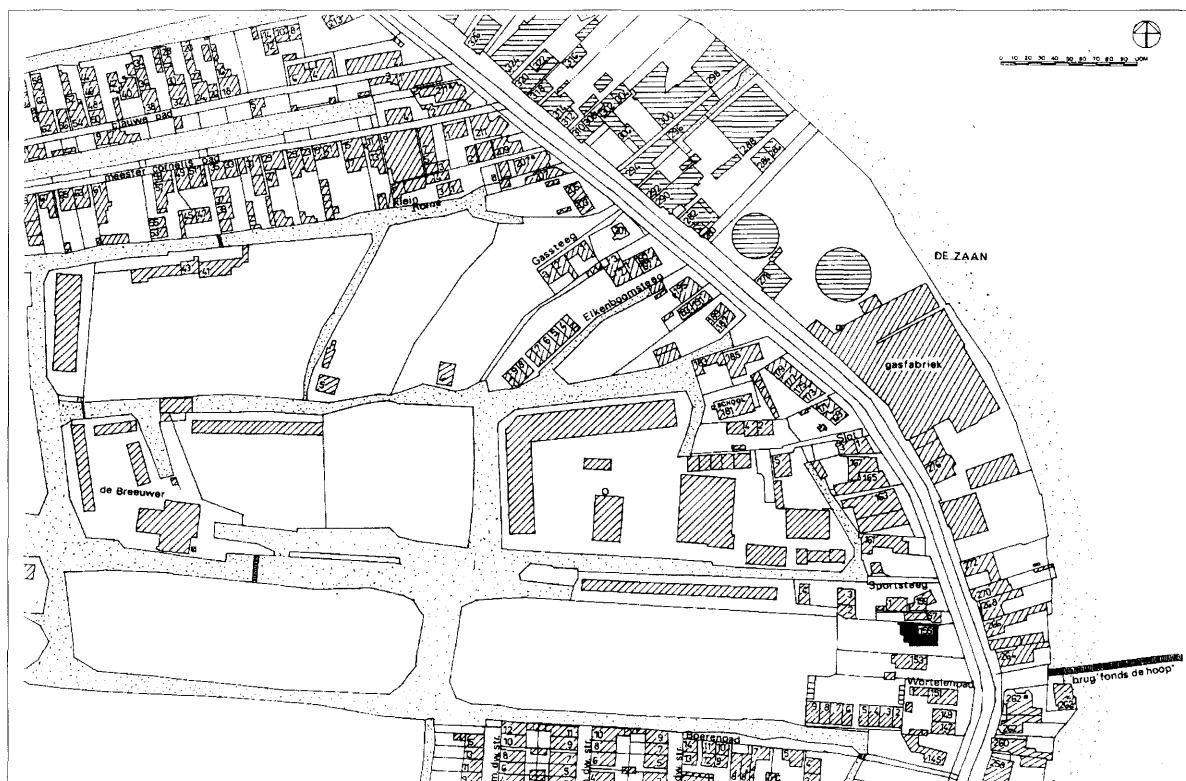
2. Kaart 1900

Op deze kadastrale kaart is de wegsloot en de noordelijke sloot gedempt. Ten noorden van het pand Westzijde 155 zijn twee huizen gebouwd. Het huis is inmiddels aan de zuidzijde uitgebreid. Westzijde 157 en 159 zijn aanwezig. Het Wortelenpad en het Boerenpad zijn bebouwd. Verder is de gasfabriek en de Hoopbrug te zien. Ten noorden van de Sportsteeg liggen de houtzagerijen De Cirkelzaag en De Breeuwer.

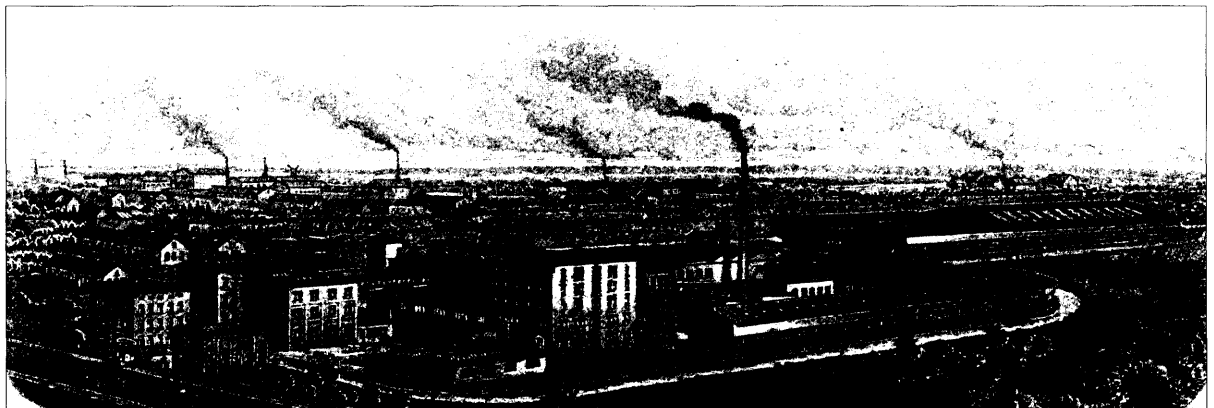
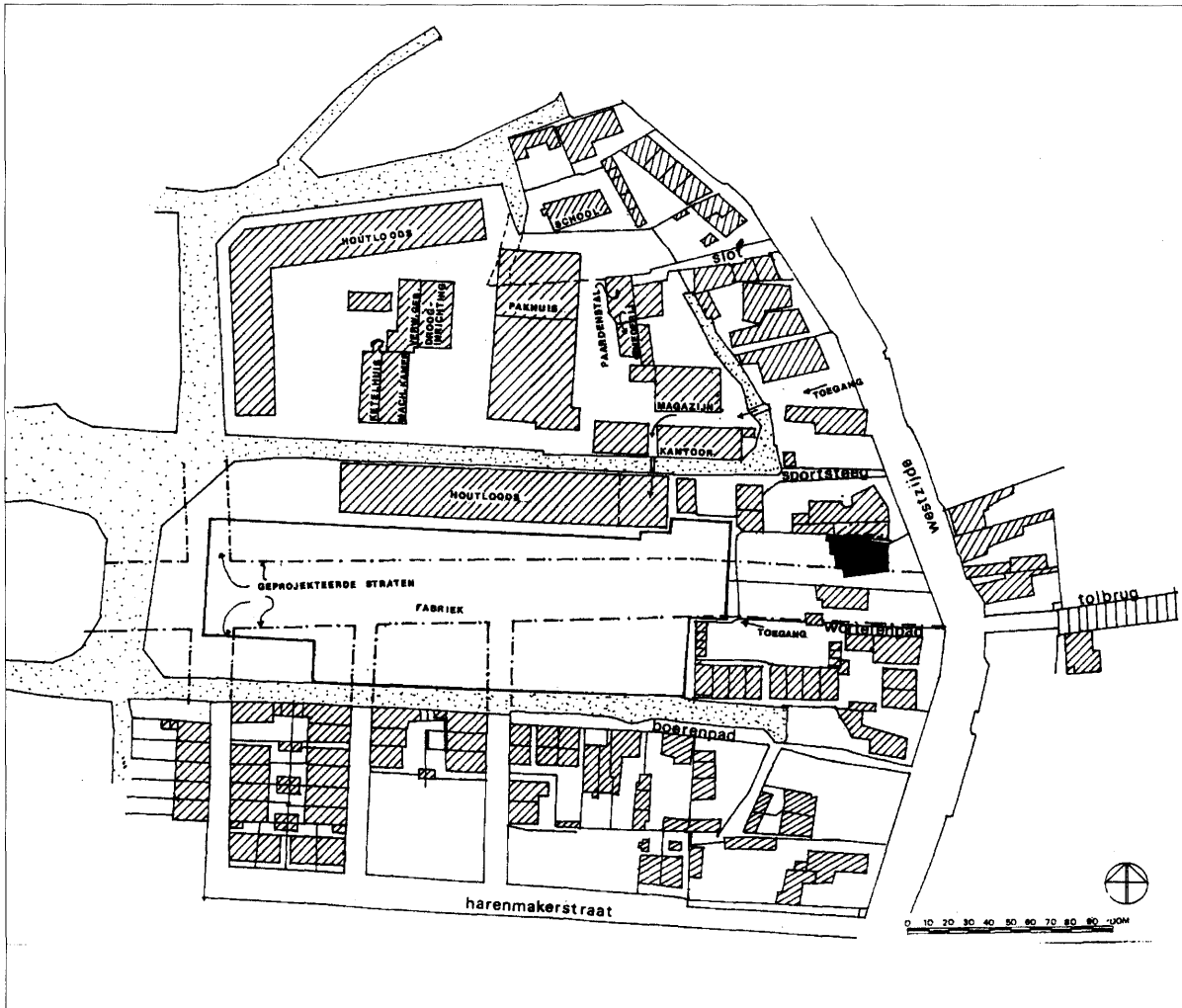
3. Kaart 1910

De huisnummerkaart uit dit jaar geeft de bebouwing van de Harenmakersbuurt aan. De gasfabriek heeft zich uitgebreid evenals de meubelfabriek de Meufa.

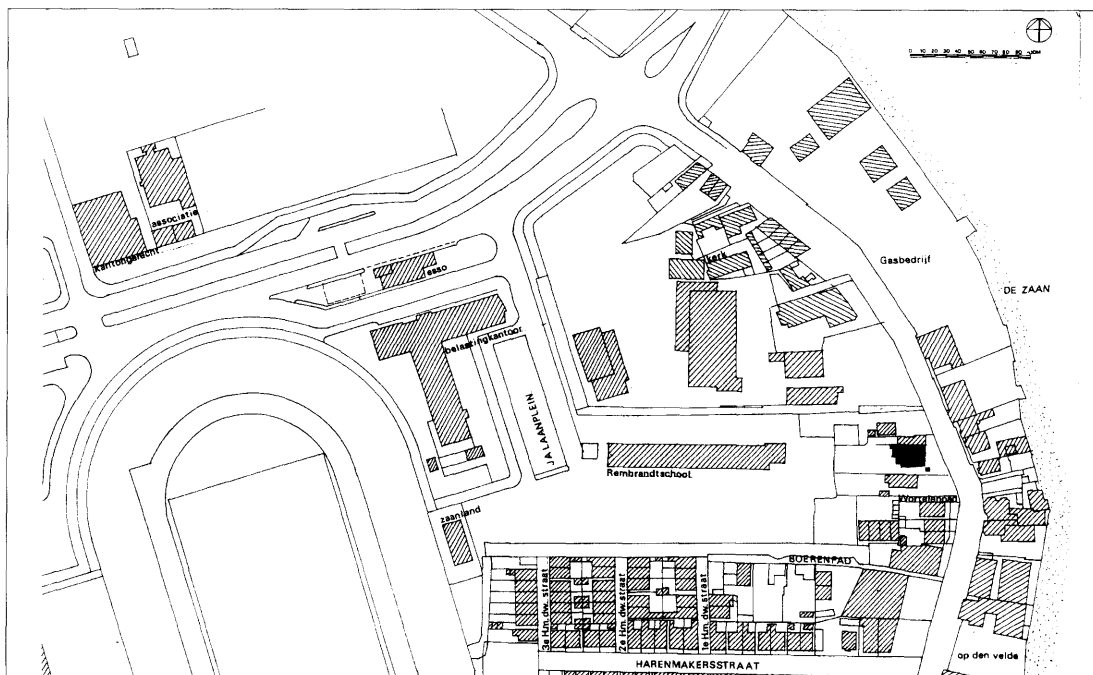

4. Tussenkaart

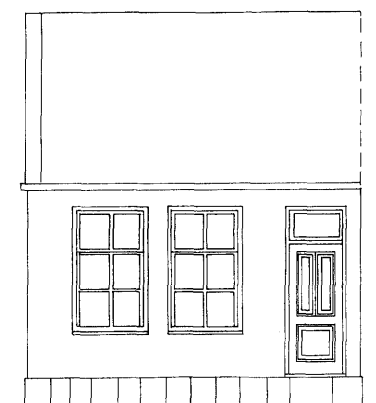
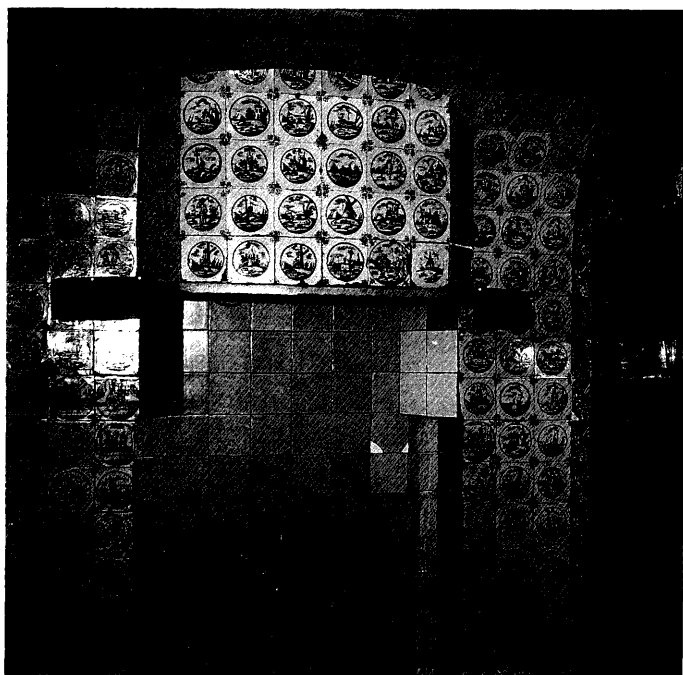
Op deze kaart zien we goed de omvang van de Meufa. Ook is een plan tot aanleg van straten aan de zuidzijde van Westzijde 155 ingetekend. Dit plan is zoals we weten nooit doorgegaan. Het briefhoofd van de meubelfabriek de Meufa toont het enorme fabriekscomplex.

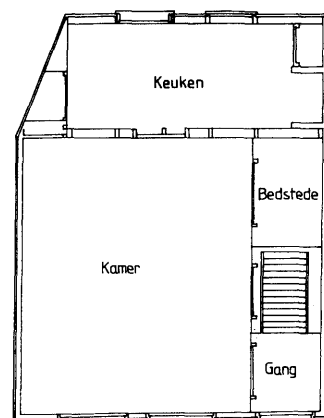
Fabriekscomplex van meubelfabriek de Meufa

Smuiger in pand
Westzijde 155

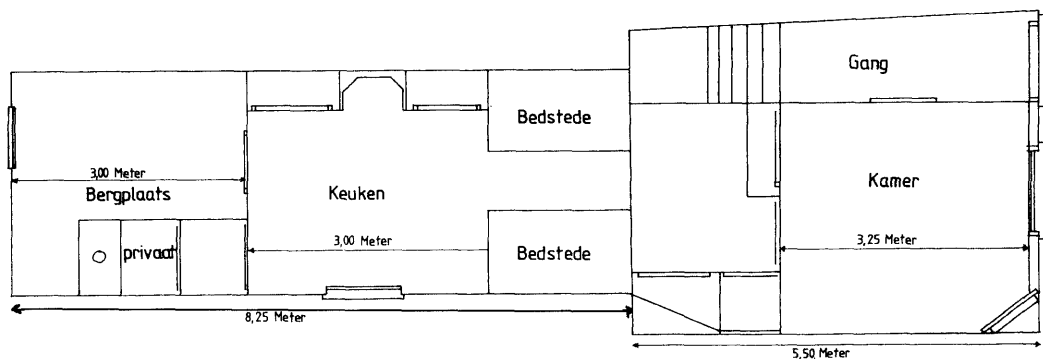
Voorgevel Westzijde 159

Begane grond Westzijde 159

Voorgevel Westzijde 157

Begane grond Westzijde 157

5. Kaart 1980

Waar eerst een houtloods van de Meufa stond, staat nu de Rembrandtschool. Het belastingkantoor aan het J.A.Laanplein en de atletiekbaan van Zaanland zijn net zichtbaar. Het puntje naast het huis Westzijde 155 is de bezinepomp van Van Wijnen.

B. Westzijde 155

Westzijde 155 staat op de Rijksmonumentenlijst en bestaat uit een aantal delen. Het woonhuis aan de Westzijde, de keuken met een smuiger en een later aangebouwde serre aan de achterzijde. Aan de zuidzijde is een aangebouwd gedeelte te zien. Het oorspronkelijke huis stond er al in 1716 (zie overzicht bewoners).

De bijzondere kenmerken van het huis zijn o.a.:

- de smuiger (zie foto) met oxidantrood beschilde tegels. De smuiger is wel verbouwd;
- de houten spanten hebben plaatselijk haken (bovenliggende korbelen) ter versteviging;
- de kelder met vloer- en wandtegels;
- de houten beschieting van de voorgevel heeft boven de kozijnen verticale zaagsneden als een natuursteenimitatie.

Het huis is in de tijd steeds verbouwd en vernieuwd. In de houten noordgevel, die oorspronkelijk aan de sloot lag, zitten restanten van luiken en waarschijnlijk een deur. De beschieting bestaat hier uit verticale delen. Als het huis ooit gerestaureerd wordt, is een goede studie van de bouwgeschiedenis noodzakelijk.

C. Westzijde 157

Dit huis is in 1892 door C. Timmer als woonhuis gebouwd (zie tekening). Timmer was stoffeerder. Op de oorspronkelijke tekening t.b.v. de bouwvergunning zie we een versierde topgevel. Later is het grote etalageraam aangebracht.

D. Westzijde 159

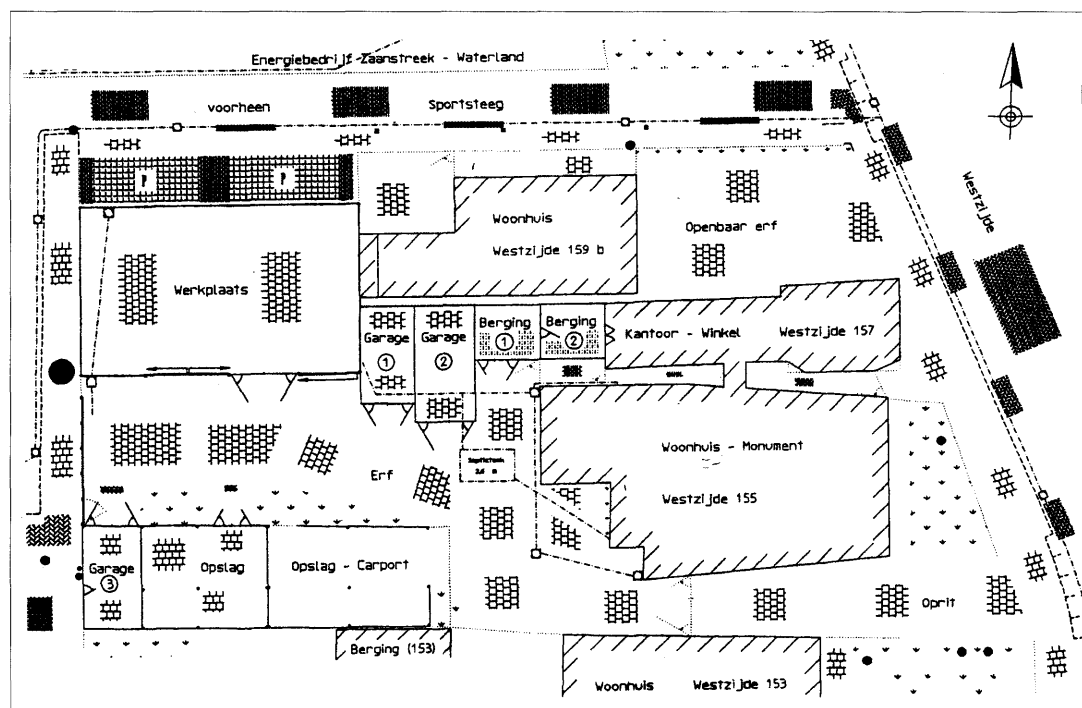
Aan de noordzijde van nummer 157 is rond 1900 het woonhuis 159 gebouwd (zie tekening). Op dit ogenblik is het een betegeld voorerf van het woonhuis 159b. Ron Kiburg stelt terecht dat de gebruiksmogelijkheden afhankelijk zijn van het gebruik van nummer 159. Wellicht kan in de toekomst op deze plek weer een Zaanse pand verschijnen, zodat samen met het achterliggende pand 159b een samenhangend complex ontstaat.

Overigens is het jammer dat de naam Sportsteeg is verdwenen. Het pad bestaat nog steeds. Vreemd genoeg hangt er nu het naambordje van het verdwenen gedeelte van het Boerenpad. Als de gemeente dit bordje vervangt door Sportsteeg is deze zaak weer geregeld.

E. Het achtererf met de bebouwing

De bebouwing op het achtererf is aangewend voor de activiteiten van de winkel (motorenonderhoudswerkplaats, opslag, autostallingen, e.d.). De zuidelijke bebouwing dateert uit 1929 en de noordelijke (de loods) uit 1956. De plaatstalen schuren waren in zeer slechte staat. Vervanging was noodzakelijk. Daarnaast was een ernstige bodemverontreiniging geconstateerd van minerale olie, veroorzaakt door een lekkend olievat. De overige bodem was matig verontreinigd door de aanwezigheid van o.a. lood.

Bestaande toestand 1995

F. Plannen

Het plan van Ron Kiburg is het gehele complex in fasen op te knappen. Hem staat een menging van kleinschalig wonen en werken voor ogen. Het wonen is gedacht aan een hofje. Het werk beoogt de start van een onderneming die zakelijke diensten verleent op de terreinen van Bouwen, Wonen en Milieu voor particulieren, instellingen, bedrijven en overheden.

De eerste fase betreft het slopen van de aanbouwen en het saneren van de grond van het achterterrein. Daarna worden de werkplaats, opslagruimtes en droogloods gebouwd.

Vervolgens volgt herstel of reconstructie van het pand Westzijde 157. Tenslotte wordt het monument Westzijde 155 gerestaureerd.

Ron is inmiddels begonnen met fase 1. Op dit moment is hij bezig met de bouw van de werkplaats, de opslagruimtes en de droogloods. Hij doet alles in eigen beheer. De fundering is gelegd, het metselwerk voor de plint van de loodsen is gestart. Als bodemafluiting en als draaglaag voor de houten vloerconstructies is een schelpenlaag van 50 cm dik aangebracht. Zo kon worden bespaard op de funderingsconstructie. Tevens is de schelpenlaag een goede isolatie voor de eventueel nog aanwezige bodemverontreiniging. Het is de eerste keer in de Zaanstreek dat deze constructie wordt toegepast.

Verponding

1716 Gerrit Janse Akersloot (deze bezat ook nog een erf aan de Zaan in 1710)

1749 Guurt Jansdr. Brouwer

1751 Claas Jansz. Vuyst

1780 Claas Vuyst verkoopt aan Hendrik van der Linden huis en erf in Molenbuurt + Weg. (T.A. 1609)

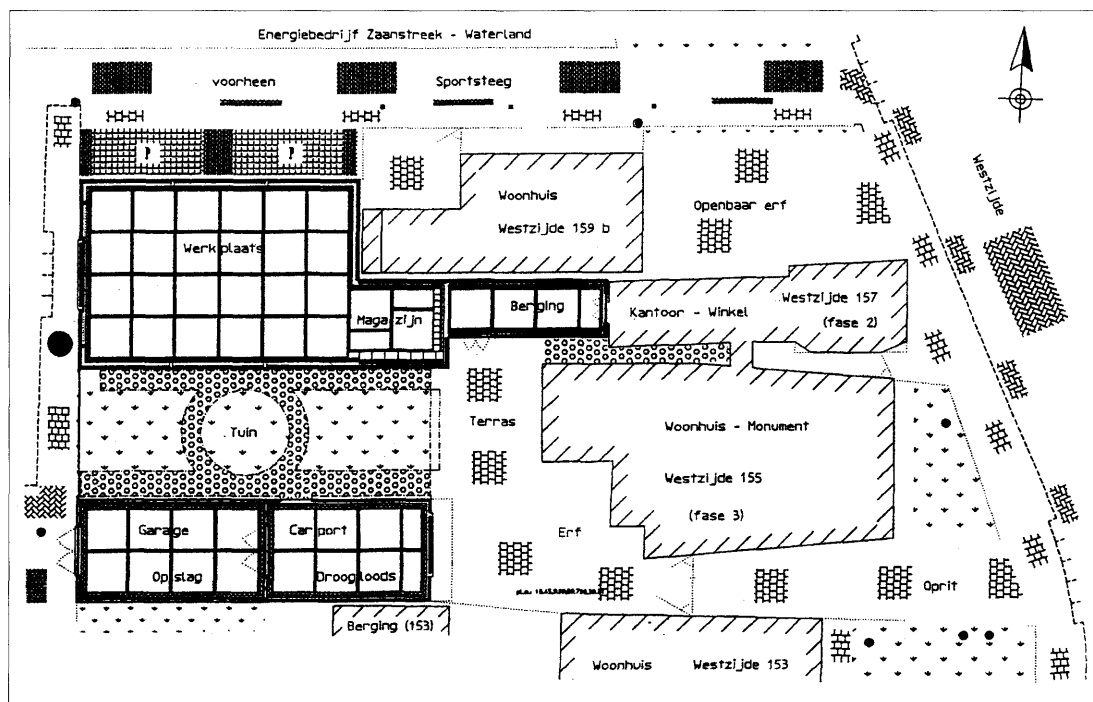
Huis met 76 roeden erf te Westzaandam over de dijsloot voor een lijfrente van f 235,- per jaar op het leven van Claas Vuyt, oud 64 jaar, en diens tegenwoordige vrouw Guurtje Bronser, oud 59 jaar. Taxatiebedrag f 940,-.

(Westzaandam had in die tijd maar één Vuyst: Klaas Jansz. Deze was in 1749 in de Bullekerk getrouwd, was schildersbaas en woonde in de Molenbuurt, ongeveer op de plaats, waar later toegang van de Hoopbrug kwam. Hij is in 1801 overleden. Misschien is hij familie van de commandeur Johannes Vuyst, die van 1744 tot 1751 in dienst van de vader van Jacob Middelhoven op Groenland had gevaren. Bron: J.W. van Sante: Het dagverhaal van Aafje Gijsen)

1787 Hendrik van der Linden verkoopt aan Alexander de Boer huis en erf 1101, 76 roeden voor f 235,-. (T.A. 1610)

1807 Sander de Boer verkoopt aan Manus Cordes huis 1101 en erf 76 roeden in Molenbuurt + Weg voor f 375,-. (T.A. 1620)

Geplande bouwfase

Het moedige initiatief van Ron Kiburg juichen wij toe. Hopelijk lukt het hem dit stukje Zaandam te herstellen en komt het initiatief van de combinatie van wonen en werken van de grond. Zijn plan verdient het ondersteund te worden. Zeker gezien de kostbare restauratie van het monument Westzijde 155.

Kadaster

1832 Huis. Hermanus Cordes - *tuinman*. Bij scheiding aan de minderjarige kinderen Johanna van der Mey en Nicolaas van der Mey. In 1847 publiekelijk verkocht aan Sijnts Rogge - *timmerman*. In 1856 verandering. Wordt G 1069. In 1867 publiekelijk verkocht aan Dirk Brat - *timmerman*. In 1873 bij scheiding aan Antje Blom. In 1876 splitsing. Wordt G 1710: huis en erf en G 1711: huis. Guurtje Brat - *secondant*. In 1887 verkocht aan Cornelis Hermanus de Vries - *houtzager*. In 1908 verkocht aan Leendert Nicolaas Hofsté - *kantoorbediende*. In 1926 verbouw. In 1942 verkocht aan Willem Melk - *rijwielhandelaar*. In 1952 gedeelte verkocht aan Gemeente Zaandam. In 1964 rest verkocht aan Gemeente Zaandam.

Bewoners nr. 155

1850 C. Heijtlager
1880 C. de Vries
1882 Jb. Voogd - *snuiffabrikant, koopman*
Erven Lammert Kramer
1890 C. de Vries Hz. - *houtkoper*
1897 C. de Vries -
speelgoedfabrikant en koopman
S. de Vries - *kandidaat in de rechten*
Volgens T. Woudt in 'Wandeling door Zaandam omstreeks 1900', heeft hier de enig geboren Zaandammer gewoond die ooit tot het hoge ambt van minister (van Financiën) is geroepen. Dit was mr. S. de Vries Czn. vanwaar Staete De Vries.
1901 C. de Vries - *particulier*
1910 L.N. Hofsté - *kantoorbediende*
1935 Wed. A.J. Domis
1937 L.N. Hofsté - *kantoorbediende*
1941 W. Melk - *rijwielhersteller*
1963 P. van Wijnen - *motoren en scooters*

Bewoners nr. 157

1897 C. Timmer Pz. - *timmerman*
1901 D.C. Meijer - *boekdrukker*
1904 C. Timmer - *stoffeerder*
1935 Fa. Timmer & Zn. - *meubelmakers*
C. Timmer - *behangster*
A. Kaal - *huishoudster*
1948 W. Melk - *rijwielhandelaar*
1961 Motorhuis Van Wijnen

Bouwvergunningen

Nr. 155: in 1887 bouwvergunning aan K. de Vries voor een schuur. In 1926 vergunning aan N. Hofsté voor verbouw. In 1946 bouwvergunning aan W. Melk voor een loods.

Nr. 157: in 1892 bouwvergunning aan C. Timmer voor een woonhuis.

Vernummering

Nr. 155: verponding 1101. Huisnummers: 1850: wijk 6 nr. 1040, 1880: wijk F nr. 312, 1890: wijk F nr. 312, 1900: 155. Kadasternummer 369.

Nr. 157: 1890: wijk F nr. 310a, 1900: 157.

W. Wester

Bronnen:

- archief werkgroep Historie Oud-West;
- archief Zaans Schoon;
- verpondingsregisters;
- kadaster Amsterdam;
- notariële archieven;
- T. Woudt: Wandeling door Zaandam omstreeks 1900.

Nieuw licht op 'De Zaanstreek belicht 1863-1878, de foto's van Breebaard'

Sinds enige tijd ben ik in het bezit van het boek 'De Zaanstreek belicht, foto's van Breebaard tussen 1863 en 1878', een uitgave van de Vrienden van het Zaanse Huis en Uitgeverij Noord-Holland, uit 1986.

De aanleiding dat ik het kocht, was een schitterende foto op blz. 41 (afb. 1) van het huis dat mijn betovergrootouders Hagemann in Koog aan de Zaan lieten bouwen. Na eindeloos gepuzzel, o.a. via het kadaster, wist ik de precieze locatie en had ik ook

foto's, maar allemaal van de voorkant. Ik wist echter dat er aan de Zaankant een pakhuis moest hebben gestaan waarvan op een van de foto's een glimp te zien is. Breebaard toont het in volle glorie. "Manufacturen" staat er met grote letters op. Leuk is ook, dat ik op deze foto kan zien dat het mij bekende simpele puntgeveltje oorspronkelijk een mooie rondlopende gevel is geweest. En wie zou die mevrouw in het wit zijn, die aan het water in de zon zit?

De manufacturezaak van Hagemann te Koog aan de Zaan (1)

Was dit statige huis van Dirk Crok? En waar stond het precies? (2)

Antje Hagemann

In de tekst op blz. 41 wordt Antje Hagemann genoemd als eigenaresse van het pand. Die tekst is duidelijk ontleend aan het boekje van T. Woudt "Wandeling door Koog aan de Zaan en Zandijk omstreeks 1900-1905" (Antje overleed in 1903). Maar Breebaard fotografeerde heel wat eerder. Mijn betovergrootouders overleden respectievelijk in 1874 en 1887 en toen de foto gemaakt werd was waarschijnlijk nog helemaal niet zeker wie van de 9 kinderen uiteindelijk huis en winkel in Koog over zou nemen.

Dit gebruiken van op zich juiste gegevens bij foto's uit een andere tijd, levert meer fouten op - vandaar dit artikel. Het boek volgt de foto's langs de Zaan van zuid naar noord. Volgens het verhaal op blz. 40 (afb. 2), zou deze foto dus ook zuidelijk van die van blz. 41 moeten zijn genomen. Wanneer je de foto's goed bekijkt, zie je dat het hek rechts op blz. 41 doorloopt op blz. 40. Er staat zelfs nog een stukje op van het mooie ronde Hagemanngeveltje. Ergo: foto nr 40 hoort na 41. Dat klopt ook: het huis in het midden is niet het huis van Crok, zoals in de tekst staat, maar een huis dat er wat noordelijker, nog altijd staat en dat velen zullen kennen; er woont nu een huisarts in.

Bonbonfabriek De Lelie

Op afbeelding 3 en 4 uit mijn eigen collectie zien we gedeeltelijk hetzelfde stuk Lagedijk, nu Hoogstraat. Afbeelding 3 schat ik van rond de eeuwwisseling, afbeelding 4 maakte ik kort geleden zelf. Op afbeelding 3 zie je in het midden het kleine Hagemannhuis en links daarvan nog net het doktershuis. Aan - van buitenaf lijkt het zelfs wel bijna in - dit huis is in de jaren '20 een aanbouw gebouwd, die begin jaren '50 na sloop van het Hagemannhuis is vergroot. Je ziet daarvan nog een stuk links op afbeelding 4. Daarnaast is de mooie tuin aan de Zaan en dan komt een groot huis. Dat

Een stukje Lagedijk, nu Hoogstraat, van rond de eeuwwisseling (3)

De Hoogstraat vandaag de dag (4)

Het woonhuis van stijfselfabrikant Jacob Duyvis, even ten noorden van de Waakzaamheid (5)

De achterzijde van de Waakzaamheid (6)

is hetzelfde huis als het eerste rechts op afbeelding 3. Het grote huis daarnaast is gesloopt, daar is nu de tuin. En de tekst op blz. 41 in het boek, dat daarin bonbonfabriek De Lelie was gevestigd die na een faillissement is gesloopt waarna op die plek de tuin werd aangelegd, klopt precies, alleen we hebben het dan inderdaad over de jaren '20 en de huizen op afbeelding 3 en ten dele nog op afbeelding 4. Toen Breebaard fotografeerde, was het een halve eeuw eerder en stonden er andere huizen. Prachtige huizen overigens, als ik blz. 41 bekijk. Ik ben trouwens wel op zoek naar gegevens hierover, maar heb nog niets gevonden.

Jacob Duyvis

En dan blz. 37 (afb. 5), het huis van Jacob Duyvis(ik heb dat trouwens niet gecontroleerd). In de tekst staat dat er van dit stukje Zaanoevers nu niets meer is te herkennen. Maar het huis afbeelding 4, op de plek waar juist die fietster voor rijdt, -de locatie klopt-, is dat nog niet precies hetzelfde huis? Hoe het met de aanbouw aan de Zaankant is gesteld, weet ik niet; ik zou graag met Breebaard in de hand eens over de Zaan willen varen.

De Waakzaamheid

En nog iets vreemds. Blz. 34 (afb. 6) toont de Waakzaamheid. Volgens de tekst is de voorzijde vrijwel ongewijzigd. Afbeelding 4 toont die voorzijde (uiteraard niet het stenen huis waar 'De Waakzaamheid' op staat, maar dat ernaast). Moet dat echt hetzelfde gebouw zijn? Ik kan het niet geloven. Maar misschien zijn er lezers van Anno die me er meer over kunnen vertellen.

Uw reactie graag naar: Ellen Posthuma, Zuideinde 266a, 1035 PM Amsterdam.

De uitgave 'De Zaanstreek belicht, de foto's van Breebaard' is nog beperkt voorradig voor de prijs van f 17,50. Belangstellenden kunnen voor een exemplaar terecht bij H. Bouman, Lagedijk 100, 1544 BJ Zaandijk, tel: 075-62103257 of bij Bas Maas, Lagedijk 67 te Zaandijk.

Historiserend bouwen

De lezers van Anno 1961 die tevens geabonneerd zijn op landelijke bladen zoals Heemschut, Monumenten, De Binnenstad of het Bulletin van de Oudheidkundige Bond, hebben ervaren dat in de laatste jaren de oude tegenstellingen in Welstandscommissies en Monumentencommissies over de wijze van restaureren van monumenten en het bouwen in historisch waardevolle buurten, weer duidelijk aan de orde zijn.

Deze tegenstellingen kwamen het vorig jaar ook naar voren op een studiedag van Nederlandse en Vlaamse monumentenzorgers, waar het 30-jarig bestaan van het zogenaamde 'Charter van Venetië' werd herdacht. Dit charter, dat in 1964 opgesteld is door het ICOMOS (International Council on Monuments and Sites) en aanvaard is door alle lidstaten van de UNESCO, bestaat uit 16 artikelen. Op deze studiedag heeft onder andere de restauratiearchitect Walter Kramer deze artikelen in het licht van de afgelopen 30 jaar becommentarieerd. In het bijzonder de voorschriften 'Behouden gaat voor Vernieuwen' en 'Elke aanvulling moet een eigentijds karakter hebben', bleken in de praktijk niet altijd hanteerbaar. Tijdens de discussie werd geconcludeerd dat het laatste voorschrift beter kon luiden 'Elke aanvulling MAG een eigentijds karakter hebben'. Hieruit volgt dat aanvullingen aan een monument ook een HISTORISERENDE VORM mogen hebben. Het argument is dat een spiegelruit in een aluminium raam het historisch karakter van een monument onaanvaardbaar aantast.

Dit argument geldt mutatis mutandis ook voor

nieuwbouw in sterk afwijkende eigentijdse architectuur in een historisch waardevolle buurt. Historisch bouwen in een dergelijke buurt zal het totale beeld, met behoud van het eigen karakter niet aantasten. Wat precies met deze manier van bouwen wordt bedoeld, daarover heeft architect Henk Brakel, die gedurende meer dan 15 jaar secretaris is geweest van de Zaanse Welstandscommissie, reeds in 1980 een verhelderend rapport geschreven, hetgeen met zijn toestemming hieronder in extenso is afgedrukt.

Welstandszorg en historiserend bouwen

1. Wat is historiserend bouwen?

Bij stadsvernieuwing, renovatie en het bouwen in z.g. beschermde stads- en dorpsgezichten, komen wij de laatste tijd steeds meer de term 'historiserend bouwen' tegen.

Wat wordt daar precies mee bedoeld?

Voor zover ik dat kan nagaan, is nog niet gepoogd te formuleren wat onder de term historiserend bouwen wordt verstaan.

Zolang wij niet met elkaar afspreken wat wij met zo'n term bedoelen, kan het van alles betekenen.

Daar ik, met name in het welstandsadvies, de term historiserend bouwen meer dan eens gebruik, ben ik ook verplicht te formuleren wat ik daaronder versta; hieronder een poging!

Stelling:

Historiserend bouwen is bouwen in een bouwstijl, die eens als zodanig is erkend en een algemene erkenning heeft verkregen.

Het gaat dus niet om een nieuwe bouwstijl, die stoelt op de vormtaal van een vroegere bouwstijl. In dat geval spreken wij van neo-bouwstijlen. De renaissance = wedergeboorte, het woord zegt het al, was in de architectuur een bouwstijl waarbij de vormtaal stelde op die van de oude klassieken: de Griekse en Romeinse bouwkunst. Ook neo-Romaans en neo-gotisch zijn bekende voorbeelden van neo-bouwstijlen.

Het gaat ook niet om het samenvoegen van elementen uit vroegere bouwstijlen tot één nieuwe bouwstijl. Dat noemen wij eclecticisme. Een wijze van bouwen die de gehele 19e eeuw heeft beheerst.

In Nederland zijn het Rijksmuseum en het Centraal Station te Amsterdam van dr. P.J.H. Cuypers bekende voorbeelden.

Tenslotte gaat het niet om restaureren.

Restaureren is in principe niet anders dan het gedeeltelijk of geheel herstellen van een gebouw naar zijn oorspronkelijke staat. Ook wordt vaak een latere staat dan de oorspronkelijke als uit-

*Historiserend bouwen in het verleden.
Hof Saenden, Billitonkade
31-40 te Wormerveer,
anno 1916. Architect:
D. Stam Gz. te
Wormerveer*

Historiserend bouwen in het heden.

*Woonhuis Dorpsstraat
223 te Wormer, anno
1995.*

*Architect: Gerrit Bruijn,
Wormerveer*

Naschrift

In het bovenstaande rapport beveelt architect Brakel het historiserend bouwen in historisch kwetsbare gebieden aan. Ik zou deze met name willen noemen, zoals het buurtschap Haaldersbroek, de Zaanse Schans, de Lagedijk te Zaandijk, het dorp Jisp, grote delen van Wormer, Krommeniedijk, het Noordeinde te Krommenie, grote delen van Westzaan en Assendelft ten zuiden van het Zaandammerpad. Ik realiseer mij dat dit een grove benadering is. Beter zou zijn deze kwetsbare gebieden op een kaart aan te geven. In het bovenstaande rapport van architect Brakel komen het eveneens omstreken 'terugrestaureren' en het bouwen van 'replica's' en 'reconstructies' niet aan de orde. Een nadere bespreking ervan in dit blad, verlicht met voorbeelden, lijkt mij wenselijk.

J. Schipper, architect BNA

gangspunt gekozen, omdat de restaurateur van mening is dat het door hem gekozen tijdstip karakteristieker voor het gebouw is.

Ook nemen sommige restaurateurs de vrijheid om delen aan het monument toe te voegen naar eigen ontwerp in aangepaste vormgeving: z.g. 'aanpassingsarchitectuur'.

Het heroprichten van een gebouw op een andere plaats dan de oorspronkelijke, reken ik ook tot het restaureren: bijv. de Zaanse Schans.

Bij historiserend bouwen gaat het om een geheel andere vorm van bouwen. Voornaamste karakteristiek:

De bouwopgave is nieuw.

D.w.z. het gaat om nieuwbouw met een eigentijds programma van eisen, een opgave dus die ook in eigentijdse vormtaal kan worden verwezenlijkt. Toch besluiten de ontwerper en zijn opdrachtgever in een historische bouwstijl te bouwen.

De motieven die hieraan ten grondslag kunnen liggen, zullen wij later behandelen.

Als daarbij meer dan één bouwstijl als uitgangspunt wordt gekozen, is er - zoals uiteengezet - sprake van eclecticisme. In het merendeel van de huidige gevallen gaat men echter uit van één bouwstijl.

In dat geval spreek ik van historiserend bouwen.

2. Waar historiserend bouwen?

Het historiserend bouwen kan bijv. in een beschermd stads-of dorpsgezicht beeldondersteunend of zelfs wel eens beeldbepalend zijn voor de omgeving ter plaatse.

Ook in een traditioneel gevormd landelijk gebied, waar door de eeuwen heen een streekeigen vormgeving de boventoon heeft gevoerd, zal historiserend bouwen op zijn plaats zijn.

Wel wil ik opmerken dat het in deze gevallen ook mogelijk moet zijn een invulling te maken met

eigentijdse vormen. Deze zullen dan echter wel moeten harmoniëren met de omgeving. Het harmoniemodel moet ten minste uitgaan van eenzelfde maat-, schaal- en ritmegebruik, terwijl ook de keuze van de toe te passen materialen en kleuren in overeenstemming met die van de omgeving dient te zijn.

3. Waarom historiserend bouwen?

Het ligt dikwijls meer voor de hand een historisch voorbeeld als uitgangspunt te kiezen voor een invulling op een historische, kwetsbare plaats.

Een eigentijdse invulling is moeilijker. Het risico van een teleurstelling is veel groter. Het harmoniemodel is bij historiserend bouwen verzekerd, als men tenminste de goede bouwstijl als uitgangspunt kiest.

Nostalgie als uitgangspunt voor historiserend en historisch bouwen wordt door mij als hypocriet ervaren en afgewezen!

4. Hoe historiserend bouwen?

Naar mijn mening wordt de wijze waarop men historiserend bouwt geheel bepaald door de locatie waarin men bouwt.

Geen zinnig mens zal voorstellen een zuiver gotisch huis in de Zaanse Schans te herbouwen. De Zaanse Schans is immers het openluchtmuseum voor wat wij 'Zaans Schoon' noemen.

Dat betekent wel dat er in de Schans verschillende stijlvormen van Zaanse houtbouw voorkomen.

Bouwt men op historiserende wijze in een beschermd dorpsgezicht, dan dient men zich naar mijn mening wel te voegen naar de toegepaste bouwstijlen die in de omgeving voorkomen. Is dat er meer dan één, dan is men vrijer in zijn keus; is dat er slechts één, dan is de keuze beperkter.

Zo zal men ook geen historiserende vormen moeten gebruiken die wezensvreemd in de omgeving zijn. Dus geen historisch puntgave Zeeuwse boerderij in Friesland of omgekeerd.

De streekeigen vormgeving speelt een grote rol bij wat wel en wat niet kan op het gebied van het historiserend bouwen.

5. Slotopmerking

De begripsbepaling, het hoe, waar en waarom van het historiserend bouwen heb ik aan een nadere beschouwing willen onderwerpen, omdat mij bij het uitoefenen van het welstandstoezicht in Zaanstad is gebleken, dat zowel bij ontwerpers als burgers en overheid veel misverstanden rond het bouwen in historisch gevoelige gebieden bestaan. Bovendien wordt er, mogelijk uit nostalgische overwegingen (een modegril?) meer te onpas dan te pas op historiserende wijze gebouwd.

Wellicht kan deze verhandeling verhelderend werken.

Haarlem, 27-01-1980

H.W. van Brakel

Portret van het Historisch Genootschap Crommenie

Op 27 september 1995 werd het Historisch Genootschap Crommenie opgericht.

Grondleggers zijn Jan Emmerig en Jaap van Vlaanderen. De eerste was bouwkundige en al geruime tijd geïnteresseerd in de historie en de tweede wijdt een groot deel van zijn vrije tijd aan de genealogie. Omdat de doelstellingen van het Genootschap duidelijke raakvlakken hebben met die van de Vereniging Vrienden van het Zaanse Huis, spraken wij met hen.

Krommenieër Kroniek

Het officiële orgaan van het Historisch Genootschap Crommenie is de Krommenieër Kroniek. Dat is een op A-5 formaat uitgegeven boekwerkje met geschiedkundige artikelen over Krommenie. Er wordt naar gestreefd dit vier maal per jaar te laten verschijnen. In het eerste nummer staan centraal het Gemeentehuis van Krommenie (Ao 1706) en - hoe kan het anders? - Hoe de Cromme Ye ontstond. Deze eerste uitgave van het Genootschap

Het bestuur van het Historisch Genootschap Crommenie bijeen in de nieuwe vergaderruimte. V.l.n.r: Jan Emmerig (voorz.), Jan Blanken (2e secr./pennm.), Jaap van Vlaanderen (secr.), Harry Meyer (vice-voorz.) en Aris Boon (archivaris). Op de foto ontbreken Paul Rond (pennm.) en Ank van Daalen (Redactie KK).

Emmerig en Van Vlaanderen kenden elkaar al van de Zaanse Schilderskring. En beiden liepen al lang met dezelfde ideeën rond omtrent een vereniging of club die zich zou richten op de historie van Krommenie.

Jan Emmerig kwam opnieuw in contact met Jaap van Vlaanderen toen hij (Jan) een verpondingsregister van de gemeente Krommenie uit 1742 opnieuw ging uitwerken. Daarin staan o.a. het geloof en het inkomen van de mensen vermeld en geeft o.a. daardoor een idee van hoe de mensen zo'n 250 jaar geleden leefden. Dit kwam Van Vlaanderen ter ore en omdat hij met behulp van de computer met genealogie bezig was heeft hij dat boek van Emmerig ter inzage gehad. Dat ze beiden in Krommenie woonden maakte de zaak alleen maar makkelijker. Zij staken de koppen bij elkaar hetgeen resulteerde in een bijeenkomst op 27 september van het vorig jaar in buurthuis De Pelikaan.

De belangstelling was erg groot en men slaagde er diezelfde avond in om een compleet bestuur en een redactiecommissie te formeren. Dat was de start.

onderscheidt zich omdat op de plek van de afgedrukte foto's een originele kleurenfoto is geplakt! Na een huis-aan-huis-actie, waarbij 7.000 folders werden rondgebracht, meldden zich een groot aantal leden. Oorspronkelijk was het de bedoeling om onderscheid te maken tussen leden en donateurs, zeker wat betreft contributie/donatie. Maar na een calculatie werd duidelijk dat een donatie van f 15,- niet toereikend was om kostendekkend te werken. Het Genootschap kent nu dus uitsluitend leden, hetzij werkend hetzij 'slapend'. Zij betalen f 20,- contributie per jaar. Voor niet-leden kost het tijdschrift f 7,50 per nummer. Het Genootschap telt nu circa 250 leden.

Doelstellingen

De doelstellingen van het Historisch Genootschap Crommenie zijn:

- algemeen historisch onderzoek
- uitgeven van een jaarboek
- bij elkaar brengen van amateurhistorici
- genealogie.

Om deze doelstellingen te bereiken is onder het bestuur een structuuropzet gemaakt die dit moet bevorderen. Zo zijn er naast de redactiecommissie werkgroepen voor genealogie, historie, archeologie en activiteiten. In alle werkgroepen zitten leden met bepaalde kwaliteiten. De bedoeling is dat er bepaalde projecten worden opgezet die nader worden onderzocht. Die projectcoördinatie wordt 'bemand' uit de hiervoor genoemde werkgroepen genealogie, historie etc.

Plannen

Zo zal het in 1998 honderd jaar zijn geleden dat de Coöperatie Werkmanskracht werd gesticht. Daar heeft het HGC een project van gemaakt. De Coöperatie als zodanig bestaat niet meer. Het heet nu Coöp 92. Hoe was die eerste winkel? Hoe werd het bestuur samengesteld? Weet men dat er 40 koude bakkers voor werkten, dat er een brandstofhandel was, een kledingmagazijn en een verfwinkel en nog andere bedrijven? Later zijn die onderdelen verdwenen. Een nazaat is de HAKA en nu dus nog de Coöp. Ook de VBK en een sportzaak zijn ervan overgebleven.

Een ander project is om alle verdwenen Krommenieër molens te inventariseren. De familienaam Palmboom is in Krommenie niet onbekend. Nog niet zo lang geleden was er een sigarenwinkelier met die naam. Maar er was vroeger ook een molen De Palmboom; dat is al behoorlijk uitgezocht. Maar er is ook een dienstencentrum De Palmboom. Dan is er nog de komiek Pietje Palmboom en zijn vrouw die op 92-jarige leeftijd nog een redelijke amateurkunstenares was. Het bestuur denkt aan een soort jaarboek waarin dit alles wordt verzameld.

Het gebied waarop het Genootschap zich richt is Krommenie, Krommeniedijk en De Busch; de vroegere Banne derhalve. Inmiddels zijn alle verenigingen op historisch gebied in de Zaanstreek en omgeving van het bestaan van het Genootschap Krommenie op de hoogte gebracht. Zij hebben allen het verzoek ontvangen om uitwisseling van de door hen uitgegeven publikaties. En, hen is gevraagd of zij als zij bij hun werkzaamheden stuiten op iets dat te maken heeft met Krommenie, dat dan door willen geven aan het Genootschap Krommenie.

Het Genootschap streeft ook naar het aanbrengen van bordjes op gebouwen die als monument zijn aan te merken. Hiervoor wordt contact opgenomen met Monumentenzorg. De bedoeling is dat op het bordje een korte verklaring komt die aangeeft van wanneer het gebouw dateert en wat de bestemming was. Voorts zullen er diapresentaties in Krom-

menie worden gehouden. Archivaris Aris Boon beschikt daartoe over een indrukwekkend archief dat op deze wijze onder de aandacht van een groot aantal Krommenieërs kan worden gebracht. Daarbij verwacht men dat er dan reacties uit het publiek komen die kunnen bijdragen aan de kennis van het Genootschap. Kortom, het HGC bruist van energie.

Federatie

Het Genootschap is ook voorstander van de oprichting van een Historische Federatie Zaanstreek. Emmerig heeft daar zeer onlangs al een gesprek gehad met de heer Van der Kooy van de afdeling Welzijn van Zaanstad. Er wordt veel te veel op eigen houtje gewroet op dit gebied. Een recent voorbeeld is de ophef die werd gemaakt rond de plaats van het nieuwe Zaanse museum. Het is noodzakelijk dat er gezamenlijk meer tegendruk wordt gegeven aan de politiek. Er is tenslotte een groot aantal verenigingen in de Zaanstreek dat zich verdienstelijk maakt op historisch terrein. Die moeten hun krachten bundelen zonder hun eigen identiteit prijs te geven. Dat kan onder de paraplu van zo'n federatie.

Als geslaagd voorbeeld noemt hij het grote aantal ouderenbonden en -verenigingen dat in de Zaanstreek op eigen houtje actief was. Nu zijn die al weer enige tijd met succes verenigd onder de koepel van de COSBO.

Vergaderruimte in Gemeentehuis

Kortgeleden werd het voormalige gemeentehuis van Krommenie overgenomen door Accountantskantoor Van Luit. Na een herinrichting, waarbij zoveel mogelijk het oude interieur werd gespaard, kreeg het Genootschap royaal en loyaal vergaderruimte aangeboden op de eerste etage. Daar kan het bestuur twee dagen in de week vergaderen en/of mensen ontvangen die inlichtingen willen hebben op historisch gebied.

Publikatie in Anno

Emmerig en Van Vlaanderen gaan graag in op het voorstel van de Anno-redactie om regelmatig - over en weer - artikelen over te nemen voor Anno respectievelijk voor de Krommenieër Kroniek. Daarnaast kan het Genootschap dan in Anno schrijven waar het mee bezig is.

J.J. van der Horst

Stichting De Zaanse Schans meldt

Kiezen en delen

Stichting De Zaanse Schans heeft een, door het bestuurslid de heer drs J. Bakker op persoonlijke titel geschreven, discussiestuk ontvangen. De notitie is getiteld 'Kiezen en delen'. Het betreft een strategische beleidsnotitie van redelijk beperkte omvang waarmee uitvoering wordt gegeven aan het advies van de commissie die op 16 oktober 1995 uitspraak deed over de superklomp. De uitspraak van de commissie In 't Veld was van veel verderstrekkend belang en ging over het gehele toekomstige beleid van de stichting. Het discussiestuk voorziet met name in een voorstel voor een door alle partijen te aanvaarden 'grondwet' voor de Zaanse Schans, waarop de commissie In 't Veld heeft aangedrongen.

De notitie is het resultaat van een serie gesprekken die de heer Bakker gedurende de afgelopen maanden voerde met vertegenwoordigers van de direct betrokken partijen. De partijen die het stuk gelijktijdig met het stichtingsbestuur ontvingen zijn: de Commissie van Advies voor de Zaanse Schans, het bestuur van de Stichting Zaanse Museum, het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Zaanstad, de Bewonersvereniging De Zaanse Schans, de Ondernemersvereniging De Zaanse Schans en de Vereniging Zaanse Molen. Stichting De Zaanse Schans wacht nu de reacties af en streeft ernaar om op korte termijn met betrokken partijen tot een gemeenschappelijk beleid te komen.

Werkzaamheden parkeerterrein en openbare weg

Op de grote parkeerplaats van de Zaanse Schans zijn reeds maatregelen getroffen ter voorbereiding van de bouw van het Zaanse museum. In november 1995 is begonnen met de aanleg van een tijdelijke parkeervoorziening. De ingang van het parkeerterrein is verlegd in verband met het bouwverkeer. De tijdelijke parkeerplaats is voorzien van een open verharding. De staat waarin deze nu verkeert blijft zo ongeveer gedurende een jaar. Over enkele maanden wordt begonnen met de grondwerkzaamheden voor het museum.

Aan de Leeghwaterweg vinden tot en met april 1997 werkzaamheden plaats in verband met de aanleg van de rotonde en de ontsluiting van de D. Sonoyweg. De verantwoordelijkheid voor dit werk is in handen van de gemeente Zaanstad.

Jaarfeest VVV Zaanse Schans

Op zaterdag 29 juni was van 10.00 tot 17.00 uur het Jaarfeest Zaanse Schans. Dit werd voorheen altijd in september georganiseerd. In overleg met de ondernemers en de VVV werd besloten om deze activiteit naar juni te verplaatsen omdat dit voor de Zaanse Schans een rustiger periode is. Voor het eerst was er een intensieve samenwerking tussen

de VVV en de stichting. In het verleden werd het Jaarfeest altijd helemaal georganiseerd door de VVV in samenwerking met de ondernemers en speelde de stichting alleen een rol in de technische ondersteuning. Dit jaar participeerde de stichting door het organiseren van een aantal aanvullende activiteiten.

Opening Toer In in het kader van Industrieel Erfgoed

Op de Zaanse Schans zijn in feite de eerste ontwikkelingen van de Zaanstreek als oudste industriegebied ter wereld terug te vinden, als men de molens beschouwt als 'fabrieken avant la lettre'. Dit is één van de redenen waarom de stichting is betrokken bij enkele activiteiten die in het kader van het Industrieel Erfgoed-jaar worden georganiseerd. De opening van het Toer In-seizoen door de Stichting Kunst en Cultuur Noord-Holland stond in het teken van het industrieel erfgoed. Op 8 mei jongstleden werden de genodigden ontvangen in het Bezoekerscentrum op de Zaanse Schans. Na enkele sprekers en een korte lezing door Ids Haagsma kreeg het gezelschap een korte rondleiding over de Zaanse Schans. Op de Zaan lag de bruine vloot klaar die de F.Q. den Hollander met de genodigden aan boord begeleidde op haar vaartocht naar Wormer, waar een bezoek aan pakhuis Batavia werd afgelegd.

Zaans Erfgoedroute

De 'Zaans Erfgoedroute', de nieuwe ANWB-fietsroute waarover wij in de vorige Anno reeds berichtten is tijdens de landelijke fietsdag op 11 mei geopend door wethouder Schilder-Mantel in het kader van het Jaar van het Industrieel Erfgoed. Langs de route staan bij enkele bijzondere industriële monumenten tekstborden die uitleg geven over ontstaan en geschiedenis van de panden. De fietsroute zal op termijn in druk verschijnen en te koop worden aangeboden in het Bezoekerscentrum.

Varen over de Zaan

In de laatste twee weekenden van juni konden geïnteresseerden een vaartocht over de Zaan maken met stoomboot Johannes. De Zaan was en is nog steeds de ader van het Zaanse industriële landschap. De tocht voerde langs de typische bebouwing op de oevers, een mengsel van karakteristieke houtbouw en grootschalige industrie panden.

Speciale parkeerkaart inwoners Zaanstreek Zaanse Schans

In verband met de verhoging van de parkeertarieven op het grote parkeerterrein van de Zaanse Schans is voor de inwoners van de gemeente Zaanstad en de gemeente Wormerland een speciale regeling getroffen. Op vertoon van een geldig

legitimatiebewijs kan bij de balie van het bezoekerscentrum en bij de VVV in Zaandam een speciale parkeervergunning voor f 15,- worden aangeschaft. Deze is geldig voor een jaar.

Verhoging toilettarieven

Ook de toilettarieven zijn enige tijd geleden verhoogd van f 0,50 naar f 1,-. Wij zijn ons ervan bewust dat een dergelijk hoog tarief voor een aantal publieksgroepen niet positief wordt ervaren. Toch hebben wij hiertoe moeten besluiten omdat het geld dat de stichting hiermee genereert nodig heeft voor het onderhoud van de panden en het openbaar gebied. Dit is een uiterst kostbare aangelegenheid. Juist door ervoor te zorgen dat de Zaanse Schans in goede conditie is en blijft, kunnen wij de kwaliteit van deze toeristische attractie waarborgen. Wellicht dat de tarieven voor het openbaar toilet in de toekomst weer zullen worden verlaagd. Dit is mede afhankelijk van het feit of de stichting mogelijkheden ziet om op andere wijze inkomsten te creëren.

Tentoonstelling over het Zaaans Museum

De informatieve tentoonstelling over het Zaaans Museum 'Op zien komme' was op 24 april in de Hoofdbibliotheek, Vermiljoenweg 9 in Zaandam

geopend. Hier was deze te zien tot 31 mei. Vanaf de tweede week van juni staat de expositie drie maanden lang in het gemeentehuis in Zaandijk. De tentoonstelling moet het publiek alvast een voorproefje geven van het Zaaans Museum. Aan de Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam werd gevraagd om een ontwerp te maken voor een prikkelende tentoonstelling, die gedurende de tijd dat aan het museum wordt gebouwd op verschillende plekken in Zaanstad wordt getoond. Acht docenten en twee studenten hebben hier, in samenwerking met de Stichting Zaaans Museum en Stichting De Zaanse Schans, ruim een half jaar aan gewerkt.

Het resultaat is een tentoonstelling die in vorm refereert aan de karakteristieken van de Zaanstreek en in inhoud aan wat er in het toekomstige museum zal zijn te zien. Het publiek kan op speelse wijze kennis maken met de speurtocht naar voorwerpen die tot de collectie van het museum gaan behoren; met het open laboratorium; met het oral history-project en met de onderwerpen die in het museum aan bod komen. De titel van de tentoonstelling is gebaseerd op een oud-Zaanse uitspraak. Als er vroeger iets gebouwd werd, werd door Zaanse vaak gezegd dat je het "op ziet komme".

J.W.M. de Jong,
directeur Stichting De Zaanse Schans

Boekennieuws

Een heraldieke suggestie voor de familie Vis, opgenomen in Vis a Saandyk. In de 17/18e eeuw had het geslacht een wapen dat na de Bataafse revolutie in onbruik is geraakt. De vis-sen op het nieuwe ontwerp zijn baarzen

Allereerst in deze rubriek aandacht voor verschillende recente uitgaven met betrekking tot de genealogie van Zaanse geslachten. De belangstelling voor ons voor-geslacht is gelukkig zeer toegenomen. De interesse richt zich in dit geval niet op de algemene of streekgeschiedenis maar op de historie van de eigen voorouders. Dichterbij kan geschiedenis niet zijn. Eigenlijk zou het het zo moeten worden dat iedereen er kennis van draagt van welke mensen in de mannelijke en vrouwelijke lijn men afstamt, het liefst zo ver mogelijk terug. Daarbij is het niet slechts zaak de namen en levensjaren van de in het verleden opgegane voorvaderen en -moeders te

weten, maar vooral hun maatschappelijke omstandigheden, hun wel en wee. Het verrassende is, dat wat in het algemeen opgaat bij de kennismaking met de nationale en regionale geschiedenis, ook en juist opgaat bij de ontdekking van het voorgeslacht: dan weet je pas goed wie je bent. Want de afkomst bepaalt meer van ons leven dan wij in de drukte van elke dag en de gerichtheid op de toekomst beseffen.

Een prachtig voorbeeld van een stamboom in kroniekvorm, als een familiegeschiedenis, blijft het magistrale *Vis a Saandyk* uit 1974, beschreven door Dirk Vis. Over Zaaans erfgoed gesproken: aangezien de familie Vis afstamt van de eerste Zaanse, Oudtheyn (1494), is indirect een groot deel van de autochtone Zaanse bevolking een 'Vis' en met elkaar verwant. Een tip: van dit reeds antiquarische lijvige boekwerk zijn nog enkele gave exemplaren verkrijgbaar bij het Zaaans Historisch Museum voor de prijs van honderd gulden.

De Lange

Een heel mooi verzorgde genealogie kwam vorig jaar uit in druk, gewijd aan het uit Jisp stammend adellijk geslacht De Lange, samengesteld door mr. F.K.R.C. Sassen. Een adellijke familie uit de Zaanstreek, dat kan toch niet? Jawel, in 1752 werd Pieter de Lange van Bergen door de koning der Denen en Noren in de adelstand verheven. Hoe opwindend stamboom-onderzoek kan zijn blijkt door de opmerking van Sassen: 'Ik ontdekte in Nederland de originele adelsbrief wat heel bijzonder was, zó bijzonder dat ik twee dagen daarna een hartinfarct kreeg'. Men zij gewaarschuwd. Op grond van deze vondst hebben nazaten De Lange nu bij de Kroon een verzoek tot 'inlijving' bij de Nederlandse adelstand ingediend!

Dit geslacht gaat terug tot ca. 1530. Huwelijken

vonden plaats met bekende families zoals Kluijver, Honig, Zwaardemaker, Keg, Middelhoven en natuurlijk Vis. De naam De Lange is bekend als de bouwer van het voormalige gemeentehuis van Zaandijk, alwaar het boek verleden jaar in aanwezigheid van familieleden ten doop is gehouden. De vele afbeeldingen in kleur van de leden van het geslacht -deels afkomstig uit de collectie van het Zaans Historisch Museum- en reproducties van aantekeningen met de pen gemaakt in oude stukken, maken het boek tot een lust voor het oog. Een familiegeschiedenis is het echter niet.

De titel luidt: *De Lange. Genealogie van het uit Jisp stammend adellijk geslacht De Lange*. Het is verkrijgbaar bij de heer P. de Lange, Stationsstraat 15, 5431 CB Cuyk, tel. 0485 - 317 650. De prijs is f 70,-, plus portokosten.

Krandiek - Grandiek

In de serie 'Wormer families' verscheen *De nazaten van Albert Krandiek*, 2e uitgave januari 1996. Tekst en onderzoek is van J.P. Blokker te Wormer. Eerder verscheen in 1993 'De nazaten van Barend Grandiek'. De bakermat van dit geslacht ligt in Vreden in Duitsland, zoals velen uit Wormer van Duitse afkomst zijn. Het boekje bevat de namen en data van 950 personen in 11 generaties. Dergelijk werk wordt thans mogelijk gemaakt door de computer. In dit geval is gebruik gemaakt van het stamboom-programma Hazadata versie 7.00b. Over het gebruik van de computer en het omvangrijke genealogisch onderzoek van Jan Blokker met dit hulpmiddel werd geschreven in ANNO nr. 119 (september 1991). Inmiddels zijn van 14 Wormer families dergelijke lijsten verschenen: Butter, Floore, Fontijn, Graas, Grandiek, Groen, Hen, Kee, Kleij,

Koelemeijer, Nooij, Rem, Rozemeijer en Vink. Staat u zelf misschien ook vermeld in deze overzichten?

Voor het Grandiek-boekje (f 12,-) en andere familie-overzichten kan men terecht bij de heer J.P. Blokker, Wollegrasstraat 67, 1531 TE te Wormer, tel. 075 - 6 42 37 98. De boekjes worden door hem in eigen beheer gemaakt en verspreid.

Van der Laan

Ook in eigen beheer maar meer in de vorm van beschrijvende familiegeschiedenis is het fraai verluchte *De nazaten van Tijme van der Laan en Geertje Looze*, vervaardigd door Jur (G.P.) van der Laan.

Het is een gebonden boek op groot formaat met 240 bladzijden. Het bevat ook fragmenten uit de geschiedenis van Assendelft en Wormerveer waar de rooms-katholieke families Van der Laan woonden. De oudst bekende Van der Laan van deze tak-

ken (de naam komt elders in den lande ook voor) wordt genoemd in 1568, terwijl Tijme (geboren 1829) de voorvader werd van een vruchtbare Wormerveerse tak. Tot heden worden circa 12 generaties onderscheiden. Het Wormerveerse geslacht (8e en volgende generaties) krijgt in dit boek de volle aandacht volgens de titel van het boek. De recente familie-gebeurtenissen (en foto's) krijgen de meeste belangstelling. Informatie wordt ook gegeven over andere meest Zaanse families doordat de huwelijken van de dochters-Van der Laan bijgehouden zijn.

Aardig zijn de typische voornamen in deze familie. Timotheus wordt Tijme of Tiel, Gerardus wordt Grard en Georgius (niet Gregorius) wordt Jur of Jurriaan.

Sinds 20 jaar kennen de afstammelingen van Timotheus van der Laan, wethouder van Wormerveer, vader van 16 kinderen, overleden in 1987, zelfs een familiewapen. Op dit wapen zijn uitgebeeld de oude eerbare beroepen van het geslacht dat bestond uit wevers, schippers, vissers en slagers. Elke adellijke gedachte moet men hierbij dus verre laten. Het aannemen van een familiewapen staat ieder vrij, ook nu. Men kan erom glimlachen, óf bedenken wat in Vis a Saandijk wordt opgemerkt: 'Zolang familiegeschiedenis enige zin heeft is ook het embleem van de saamhorigheid van die familie gemotiveerd'.

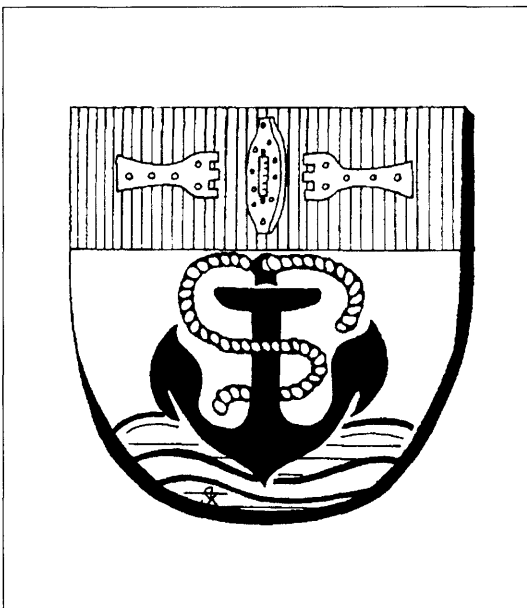
Die saamhorigheid bleek bij de ruime intekening (225 stuks) op het in 1995 uitgekomen prijzige boekwerk waarvan nog enkele tientallen exemplaren beschikbaar zijn. Het kost f 125,- plus verzendkosten. Te bestellen bij de schrijver Jur van der Laan, Karel Doormanstraat 41, 1521 KV Wormerveer, tel. 075 - 6 28 48 11.

Duijvis - Duivis

Onder de titel *Drie eeuwen Duijvis - Duivis, een Zaanse geslacht van 1682 tot heden*, verstrekt H. Hendrikse, uiteraard een afstammeling, een lijst van personalia van het geslacht dat niet verward moet worden met de grote fabrikanten van die naam, die trouwens Duyvis heten. Het gaat om een eenvoudige stoere familie van kleine boeren, molenaarsknechten e.d. die in het oosten van Zaandam woonden. Pas na 1945 kwam er maatschappelijke stijging zoals bij zovele families. De oudste naam is die van Jacob Willemsz Duijves, die in 1681 huwde met Aagte Claasdochter. Er zijn vele portretten (foto's) opgespoord en gereproduceerd. Dezelfde samensteller beschreef in 1982 het geslacht Plooijer en hoopt nog eens de familie Hoorn in kaart te brengen. Het boek van 118 blz. werd dit jaar in eigen beheer uitgegeven en kost f 85,-.

Het is te bestellen bij dhr. H. Hendrikse, Molenweg 21, 1608 EC Wijdenes, tel. 0229- 501792.

Naast deze genealogische overzichten verschijnen er natuurlijk boeken van heel andere aard. Het is opmerkelijk dat de Zaanse geschiedenis van orga-

Het wapen van de familie Van der Laan

nisaties en ondernemingen blijven boeien en dat jubilea steeds aanleiding zijn om die historie vast te leggen.

Zaanlandse Scheepsbouwmaatschappij

Groei en Neergang van de Zaanlandse Scheepsbouw, in de titel steekt al de dramatiek van een eens befaamde Zaanse scheepswerf. Het aparte van dit boek is dat de tekst gebaseerd is op de aantekeningen van Dorus Punt, vroeger arbeider en magazijnmeester bij het bedrijf, wat een beeld oplevert vanuit het gezichtspunt van de man in de overall op de werkvloer die met zijn handen de kost in het bedrijf verdiende. De tekst werd bewerkt door de maritieme publicist Albert Boes uit Krommenie. Het leven van de werkdagen op de werf wordt zichtbaar gemaakt, de contacten tussen collega's, de omgang met de bazen, de strijd om meer loon, en de wijze waarop de werknemers schepen in elkaar zetten, doorspekt met anekdotes en voorvallen. Het verhaal omvat de periode 1941-1973 verdeeld over de oorlogsjaren aan het Kalf, de opbloei in de jaren vijftig en de verhuizing naar het Noordzeekanaal, de geweldige en uiteindelijk catastrofale uitbreiding in de zestiger jaren en de ondergang door faillissement in 1972. Eens werkten er 500 mensen.

Het boek van 116 blz. is magnifiek uitgevoerd: gebonden, kloek formaat en haarscherpe illustraties. Het werd vorig jaar door uitgeverij Pirola te Schoorl op de markt gebracht voor het bedrag van f 39,50.

St. Petrus Parochie Krommenie

In Krommenie bestond het r.k. kerkgebouw aan de Snuiverstraat 40 jaar en dat feit bracht vijf mensen tot samenstelling van *De St. Petrus Parochie in Krommenie. Jubileumboekje ter gelegenheid van het veertig-jarig bestaan van het huidige kerkgebouw (1955-1995)*. Het bevat vele interessante gegevens over deze Krommenieër parochie en haar geschiedenis. Het is verlucht met diverse foto's. Geconstateerd wordt: 'De kerk heeft zich meer en meer teruggetrokken binnen haar eigen gebouwen.' Er is geen nonnenklooster in Krommenie meer en het verenigingsleven is 'van het kerkelijk erf verdwenen'. Er zijn wel pastors maar geen pastoors meer, d.w.z. geen aan de parochie vast verbonden priesters. Maar er zijn nog altijd 400 mensen die er regelmatig ter kerke gaan.

Het boekje is in ruime mate verspreid onder de parochianen en is niet in de handel verkrijgbaar.

Tuincomplex Jan Vroegop

Ook in dit geval kwam uit de eendrachtige samenwerking van vijf leden een jubileumboekje te voorschijn: *50 jaar Tuinvereniging Jan Vroegop 1946-1996*. Aan de zuidkant van Zaandam onstonden na de Eerste Wereldoorlog de volkstuinten met als eerste complex 'Nut en Genoegen' aan de Havenstraat. Een van de vier tegenwoordige complexen is 'Jan Vroegop' aan de Westzanerdijk, ver-

noemd naar de Amsterdamse pionier (1877-1946). Het doel was en is het 'volkstuintieren als ontspanning'. Van origine waren de leden evenwel 'nuts-tuinders', die aardappelen, groenten en fruit van het bescheiden landje haalden.

Het boekje van 44 pag. is vooral een intern verenigingsverhaal. Het werd gedrukt bij Kunstdrukkerij Mercurius te Wormerveer en kost f 12,50.

Hollands Historisch Magazine

Onder deze naam zijn in 1996 de eerste nummers verschenen van een kwartaaltijdschrift. Het is bedoeld als een nieuw medium voor lokale en regionale geschiedbeoefening in de beide provincies Noord- en Zuid-Holland. Het is een gezamenlijke uitgave van de Historische Vereniging Holland, de Stichting Regionale Geschiedbeoefening Noord-Holland en dito Zuid-Holland, waardoor drie vroegere periodieken verdwenen. Het blad bevat geen historische opstellen maar houdt de stand bij van historisch onderzoek en nieuwe uitgaven en geeft nieuwsfeiten, vondsten, boektitels, archiefnieuws e.d. De druk is fraai en de prijs nog vriendelijker: slechts f 15,- per jaar. Abonnementen opgeven bij stichting Regionale Geschiedbeoefening Noord-Holland, postbus 5212, 2000 GC Haarlem, tel. 023-531 84 36.

Alleen jammer dat het onhollandse woord 'magazine' in de naam staat. Waarom niet vanouds 'magazijn'?

Houten kozijnen

Wel erg specialistisch, maar interessant voor belangstellende lezers van Anno is het onderwerp *Houten kozijnen in de loop der eeuwen*. Het is een van vele voorbeelden voorziene uitgave van de Zaandamse timmerfabriek K. Visser & Zonen b.v., gevestigd aan de Noorder IJ- en Zeeweg. De samensteller Sikke de Jong staat borg voor een deskundige beschrijving van de ontwikkeling van o.a. kruiskozijnen en schuifraamkozijnen tot het uitzetkantaalraam, een Noorse uitvinding die voor Nederland in Zaandam gemaakt wordt. Toevallig heeft ondergetekende thuis deze Visser-ramen, die inderdaag veilig en tochtvrij zijn; bovendien kunnen de buitenramen van binnenuit gelapt worden (vandaar de Noorse naam Huismoederraam!). Het boekje is gratis verkrijgbaar als u even belt naar de firma Visser, telefoon 075 - 61 77 984.

Pieter Helsloot

Kroniek

Drie maanden de Zaanstreek, samengesteld uit Dagblad Zaanstreek en De Zaanse Schans.

7 februari

Gemeente Zaanstad en Verkade onderzoeken of gedeelten van het Verkadecomplex aan de Westzijde in Zaandam voor een andere bestemming in aanmerking kunnen komen. De bedoeling is zo min mogelijk te slopen omdat de panden een grote industrie-historische waarde vertegenwoordigen.

8 februari

Vorig jaar kochten de Amsterdammer Wilbert de Joodse en zijn vriendin Mariejan Beek het huis van schoenmaker Henk Spillekom op de hoek van de Zaandamse Braakdijk. Groot was hun verrassing toen ze bij het opknappen van het pand prachtige vondsten deden. Achter verflagen, spaanplaat en zachtboard stuitte ze onder andere op een originele trouw- en rouwdeur, en op een oude stookplaats.

8 februari

In opdracht van de gemeente Zaanstad start binnenkort een bouwhistorisch onderzoek in het houten woonhuis Braakdijk 1 nabij Haaldersbroek. De aanzet tot het onderzoek werd gegeven door een enthousiaste brief van expert H. Kurvers van Rijksmonumentenzorg. Het inmiddels op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatste pand bevat onder meer een unieke plafondschildering met een uitvoerige wijdingsstekst.

17 februari

Gebruikers van het smalle, onverlichte fietspad langs de Kalverringdijk spreken van een onveilige situatie. Bij regen blijft er veel water op het pad liggen, wat zeer diepe plassen en bij vorst een spiegelglad oppervlak oplevert. Bovendien zijn er gleuven ontstaan tussen het asfalt van het pad en de ribbeltjesstenen aan de zijkant, waar precies een fietsband tussen past. De gemeente geeft het opknappen van het pad geen prioriteit.

17 februari

Het herstel van de in verval geraakte roosmolen Hercules nadert z'n voltooiing. Deze 'Amerikaanse windmolen' zal per 8 maart officieel opnieuw in gebruik worden genomen; de restauratie kostte drie ton. De Hercules zal in de toekomst weer het overvloedig water van de Kalverpolder wegpompen. De laatste tijd gebeurde dat met een elektrisch gemaal, dat voortaan alleen nog wordt ingeschakeld als de molen het werk niet aan kan.

22 februari

Een vijfjarenplan voor het opknappen van de historische schuren van de molens De Schoolmeester en Het Prinsenhof in Westzaan en De Bonte Hen nabij De Zaanse Schans is onhaalbaar. Doordat er minder subsidie beschikbaar komt zal de restauratie worden uitgesteld over tien jaar.

8 maart

Bezoekers van de Zaanse Schans zullen voor parkeren veel meer moeten gaan betalen dan voorheen. Inwoners van Zaanstad en Wormerland kunnen met een speciale vergunning (te verkrijgen bij het bezoekerscentrum) voordeli-

ger parkeren. De inkomsten uit parkeergelden zijn volgens het stichtingsbestuur noodzakelijk voor de instandhouding van de Schans.

11 maart

De droogschuur van de uit 1692 stammende papiermolen De Schoolmeester is dringend aan een opknappbeurt toe. De molen is al gerestaureerd en verkeert in uitstekende staat, maar de zestig meter lange droogschuur is rot en het dak is zo lek als een mandje. De gemeente Zaanstad probeert een beroep te doen op de pot van 25 miljoen gulden die staatssecretaris Nuis dit jaar extra beschikbaar stelt om acuut bedreigde monumenten te redden. Rond oktober zal blijken of dit is gelukt.

14 maart

Staatsbosbeheer plaatste bij de Reef, het Westzijderveld en het Guisveld borden met de naam van de desbetreffende gebieden erop, plus de mededeling dat op het water vrij mag worden gerecreëerd. Er mag niet sneller worden gevaaren dan zes kilometer per uur.

16 maart

Tussen het bestuur van Stichting De Zaanse Schans en de ondernemers in de historische woonbuurt is een nieuw conflict ontstaan, nu over de verhoging van de parkeertarieven. Onderliggend speelt bij de ondernemers irritatie over het uitblijven van 'een nieuwe grondwet' voor de Schans. Bestuur en directie van de stichting laten weten dat daar nu juist hard aan wordt gewerkt.

21 maart

De toneelgroep 'Steeds Voorwaarts' uit Krommeniedijk vierde haar 125-jarig bestaan met een feestelijke revue.

22 maart

De gemeenteraad van Wormerland gaf groen licht aan de realisatie van een cafébedrijf in een gedeelte van het pand Batavia aan de Veerdijk.

23 maart

De telefoonkaartenactie die drieënhalve ton moest opbrengen voor de restauratie van paltrasmolen 'De Held Jozua', is mislukt. Toch verwacht men eind april de molen van nieuwe wieken te kunnen voorzien. Dat is mogelijk dankzij giften uit verschillende fondsen en van particulieren.

26 maart

Het Openluchtmuseum in Arnhem heeft belangstelling voor het historische pand aan het Noordeinde 8 te Wormerveer waarin een slijterij is gehuisvest. Het bestuur van de Vereniging Vrienden van het Zaanse Huis hoorde dit alarmerende bericht van een lid tijdens de ledenvergadering en besloot actie te ondernemen om deportatie naar Arnhem te voorkomen. Het belang van een centraal meldpunt waar dit soort informatie wordt verzameld, werd wederom onderstreept.

27 maart

De laatste hand werd gelegd aan de ingrijpende, ruim zes miljoen kostende renovatie van de Wandelweg in Wormerveer.

27 maart

Het beeld van Czaar Peter werd tijdelijk van de Dam te Zaandam verwijderd. Het werd verhuisd naar een bronsgieter te Geldermalsen, waar een replica van het beeld wordt gemaakt. Deze zal door het Ministerie van Buitenlandse Zaken worden geschonken aan de stad St. Petersburg. Overigens is het Zaanse beeld ook weer een replica - het origineel staat in Poltava in de Oekraïne.

27 maart

Woningbouwvereniging Goed Wonen wil een complex van 32 woningen aan de Purmerstraat in Assendelft slopen en hiervoor in de plaats ruim 40 seniorenwoningen bouwen. De eerste reacties van bewoners, die voorrang krijgen als ze in de nieuw te bouwen appartementen willen wonen, zijn positief. Voor de jongere gezinnen wordt een alternatief gezocht.

27 maart

De 27e verjaardag van verzorgingshuis Parkzicht werd waarschijnlijk z'n laatste. Het huis moet over een maand sluiten. De provincie reageerde afwijzend op een verzoek om tenminste een klein deel van Parkzicht te behouden, zodat bejaarden die veel zorg nodig hebben niet hoeven te vertrekken. De wijkvereniging heeft een rechtszaak aangespannen om sluiting te voorkomen, maar gevreesd wordt dat deze pas voorkomt als het huis al is gesloten.

2 april

'Kiezen en delen', zo heet de nota die bestuurslid J. Bakker van Stichting de Zaanse Schans over de toekomst van de historische woonbuurt in de Kalverpolder schreef. De verplichte status van 'openbaar gebied' (die het heffen van entreegelden tot nu toe tegenhoudt) is volgens Bakker de belangrijkste oorzaak van het tekort van een half miljoen gulden van de stichting in 1995. Bakker bepleit een exploitatie-structuur die doet denken aan een naamloze vennootschap, waarin de gemeente Zaanstad en de Schansondernemers (ook financieel) deelnemen.

4 april

Wethouder Schilder-Mantel maakte na een gesprek met gedeputeerde Wildekamp bekend, dat de provincie niet bereid is om Zaanstad in ruil voor het sluiten van een aantal verzorgingshuizen toestemming te geven voor de bouw van aanleunwoningen. De ouderenzorg in Koog en Zandijk dreigt hiermee verloren te gaan. De wethouder heeft een nieuw gesprek bij de provincie aangevraagd.

5 april

De zes woningen aan de Provincialeweg te Zaandam die de gemeente aan wil kopen om op die plaats een eventuele verbinding tussen de Provincialeweg en de Rozengracht te maken (volgens de gemeente noodzakelijk als het Ankersmidplein wordt bebouwd) zullen voor ongeveer anderhalf keer de marktwaarde worden gekocht.

11 april

Voor de nieuwbouwwijk Saendelft in Assendelft kan 75.000 ton grond worden hergebruikt. Dat is elders bij bodemsanering afgegra-

ven grond. De Projectgroep Grondbank maakte hier een rapport over, waar de gemeente zich over zal buigen.

11 april

1,3 miljoen gulden kreeg Stichting de Zaanse Schans in 1993 als bruidsschat mee van gemeente Zaanstad. Drie jaar later klopte de stichting weer aan bij het gemeentebestuur, met het verzoek twee ton bij te dragen in het ontstane exploitatietekort. Bewoners en ondernemers beweren dat de bruidsschat voornamelijk is besteed aan de automatisering van het parkeer-systeem en nauwelijks aan achterstallig onderhoud, zoals de oorspronkelijke bedoeling was. Zaanstads cultuurwethouder W. Schilder-Mantel liet weten niet te verwachten dat de privatisering van de Schans wordt teruggedraaid, maar voegde daar aan toe: 'Ik zeg nooit nooit.'

12 april

Na jaren te hebben leeggestaan wordt een deel van het Hollandia-complex aan de oever van de Zaan in Wormer -Hollandia II - nu gerestaureerd. De bedoeling is dat er ateliers en kantoren in komen. Over twee jaar moet de klus binnen geklaard zijn en komt de buitenkant van het complex aan de beurt.

15 april

Een gedeelte van pakhuis Batavia aan de Veerdijk in Wormer zal tijdelijk dienen als nep-politiebureau. De VARA zal hier een nieuwe politieserie opnemen.

15 april

Het merendeel van de bezwaren tegen de bouw van het Zaanse Museum in de Kalverpolder is reeds onontvankelijk verklaard. Dat liet een woordvoerder van gemeente Zaanstad weten.

15 april

Lof van Zaanstads burgemeester J. Bruinsma-Kleijwegt voor het Molenmuseum en de Vereniging de Zaanse Molen. Bij de heropening van het museum zei zij: 'Het was wijs zelfstandig te blijven, naast het Zaanse Museum bij de Zaanse Schans, waarvoor binnen enkele maanden de eerste paal wordt geslagen.' De opmerking zorgde voor enige ophef, aangezien binnen de vereniging van molenvrienden nogal wat weerstand tegen het ontwerp en de locatie van het nieuwe museum bestaat. Het Molenmuseum zelf werd heropend na een ingrijpende restauratie en herinrichtingsoperatie.

17 april

De Westzaanse Gemeenschap gaat actie voeren om 28 zorgplaatsen voor bejaardenhuis Lambert Melisz te behouden. De bedoeling is om handtekeningen te verzamelen die volgende maand aan gedeputeerde Wildekamp overhandigd zullen worden. In juni zal de definitieve beslissing vallen.

19 april

Begonnen werd aan de fundering van het nieuwe winkelcentrum aan het Marktplaatsplein in Wormerveer. Langs het Marktplaatsplein komen winkels, woningen en een nieuw buurthuis. Het geheel zal een besloten aanzien krijgen door een hogere bebouwing aan weerskanten.

19 april

5 mei zal voortaan de datum zijn waarop Westzaners die zich op de een of andere manier verdienstelijk hebben gemaakt voor het dorp, worden geëerd met een zilveren speld. Het initiatief hiervoor werd genomen door het bestuur van de Stichting Geertje Visser-Schoenfonds. De tien jaar geleden overleden Westzaanse Geertje Visser-Schoen liet een aanzienlijk bedrag na onder voorwaarde dat de rente ervan wordt besteed aan mensen en zaken die voor de Westzaanse gemeenschap van belang zijn.

19 april

Om te voorkomen dat het Wapen van Westzaan een andere bestemming krijgt dan de gemeente Zaanstad voor ogen staat, werd de verbouwing stil gelegd. De gemeente wil eerst duidelijkheid over de effecten van de veranderde plannen op de omgeving, vóór de bouwvergunning kan worden verstrekt.

20 april

De visite van het college van burgemeester en wethouders van Zaanstad aan oud-Zaandijk werd door de stichting Zaan en Dijk aangegrepen om het 'hoge bezoek' een plan voor een mooiere Guisweg te overhandigen. Het college kreeg veel vragen die betrekking hadden op het uiterlijk van deze straat. Later kwamen ook vragen over verkeersoverlast en onveiligheid aan de orde.

20 april

Een stuk rietgrond in het Jagersveld met een oppervlakte van drie voetbalvelden brandde af. De brand kon snel om zich heen grijpen doordat de grond en het riet kurkdroog waren.

23 april

Het fietspad van de Poelweg in Wormer naar Oostknollendam, aan de landkant van de dijk langs de Zaan, wordt opgehoogd. Kwelwater bedreigde de stabiliteit van het dijklichaam.

23 april

Bewoners van de Spoorbuurt en de straten tussen Botenmakersstraat en Parkstraat hebben grote behoefte aan invoering van belanghebbendenparkeren. De parkeeroverlast in deze buurten is erg groot. De gemeente is bereid een en ander zo snel mogelijk te regelen.

23 april

De in slechte staat verkerende voormalige verpleegstersflat en de laboratoriumschool aan de Bloemgracht in Zaandam worden gesloopt. Een torenflat van dertien bouwlagen en een gebouw van vier etages zullen ervoor in de plaats komen.

24 april

De twee Zaanse Tafelrondes gaven een cheque ter waarde van twintigduizend gulden aan het Zaanse Historisch Museum. Het geld, bijeengebracht door de verkoop van kerstpakketten, is bestemd voor behoud van de textielcollectie van het museum.

24 april

C.G. Bakker en P. Groot kondigden aan hun verzet tegen de bouw van het Zaanse Museum in de Kalverpolder niet op te geven - zij stappen naar de rechter.

25 april

Als alles mee zit zal paltrokmolen De Held Jozua aan het eind van de zomer weer draaien. De restauratie van de 'schil' zal dan gereed zijn. Om de molen ook weer zaagvaardig te maken moet er echter nog zo'n anderhalve ton op tafel komen.

26 april

Het braakliggende terrein op de hoek van de Krokusstraat in Wormerveer wordt gesaneerd. In het najaar wordt begonnen met de bouw van een complex koopwoningen.

26 april

De monumentale watertoren te Assendelft blijft aanleiding geven tot conflicten - nu werd een hoorzitting gehouden in Zaanstads gemeentehuis over de directiewoningen die het bedrijf Aquatower naast de toren wil neerzetten. De Vereniging tot Ongeschonden Behoud van de Watertoren heeft zich uit de procedures teruggetrokken, maar de door de vereniging gewipte voorzitter J. Biersteker en diens schoonvader zetten de strijd onverminderd voort.

26 april

De Oostzaanse Oudheidkamer wordt niet gevestigd in het noodlokaal naast school De Korenaar. Dit lokaal wordt gesloopt. De 'beheerende' stichting van de Oudheidkamer zoekt al acht jaar naar een geschikte expositieruimte. De gemeente liet weten dat bij realisatie van Plan Roemersloot een ruimte beschikbaar komt in het te bouwen sociaal-cultureel centrum.

27 april

B en W van Zaanstad hebben er twee miljoen gulden voor over om de monumentale fabrieken van Verkade langs de Zaan te behouden.

27 april

Zaanstads wethouder W. Bouwmeester van milieu wil op korte termijn een eind maken aan de al jaren durende geluidsoverlast van discotheek El Mejör in Wormerveer.

27 april

Koningin Beatrix benoemde in de Zaansteek vier ridders in de orde van Oranje Nassau: C. Koeleman wegens zijn jarenlange inzet voor het Mennistenerf in Zaandam; mevrouw S. van Schaijck-Bartlema voor onder meer haar rol in het maatschappelijk werk; mevrouw J. Doets-Loon voor haar inzet en gevoel voor medemenselijkheid en vrede; en J. van Bergen (ome Jaap), die 42 jaar voetbaltrainer is.

NB

De data boven de stukjes verwijzen naar de dag van publikatie en niet naar de dag van de gebeurtenis.

Annemieke Emond

Culturele agenda

mei t/m september 1996

Koiere en Kaike. Iedere 1e en 3e zondag van de maand een rondwandeling met gids door Oud-Zaandam of Oud-Zaandijk. Georganiseerd door het Gilde Zaanstreek, duur circa 1 1/2 uur.

Zaandam: aanvang 11.30 uur vanaf het voormalig gemeentehuis op de Burcht.

Zaandijk: aanvang 10.30 uur vanaf het sluisje bij het Hazepad.

De kosten voor deze wandelingen zijn f 2,50 p.p.

Voor inlichtingen en reserveringen:

tel. 075 - 6842708.

4 juni t/m 5 september 1996

'Op zien komme' Tentoonstelling over het toekomstige Zaanse Museum. De tentoonstelling is een samenwerkingsproject tussen de Stichting Zaanse Museum, Stichting De Zaanse Schans en de Gerrit Rietveld-Academie in Amsterdam.

De tentoonstelling die een speels en prikkelend karakter heeft, is te bezichtigen in Gemeentehuis Zaanstad, Bannehof 1, Zaandijk tijdens de openingstijden van het gemeentehuis.

15 juni tot 29 september 1996

Tour, Truien en Triomfen. Overzichtstentoonstelling over honderd jaar fietsen in Nederland, gekoppeld aan het 75-jarig bestaan van de wielervereniging Door Training Sterk.

Er wordt aandacht besteed aan de antieke rijwiel-scholen waar men voor de eeuwwisseling kon leren fietsen. Er worden zeldzame affiches van het Olympisch Stadion getoond, er wordt aandacht aan de modeverschijnselen in de wielersport besteed en er zijn zeldzame fietsen te bezichtigen. Bovendien zal de onlangs teruggevonden fotocollectie van wielrenner-fotograaf Han van Meerendonk getoond worden. Daarnaast is er ruimschoots aandacht voor de Tour de France, die dit jaar in 's-Hertogenbosch van start gaat.

Molenmuseum, Museumlaan 18, Koog aan de Zaan. Open: maandag van 13.00-17.00 uur, dinsdag t/m vrijdag van 10.00-12.00 uur en 13.00-17.00 uur, zaterdag van 14.00-17.00 uur en zondag van 13.00-17.00 uur.

30 juni t/m 27 oktober 1996

Overzichtstentoonstelling van de in De Rijk geboren kunstschilder Mattheus Lau. Daarnaast is er een kleine tentoonstelling in het Opkamertje over ons industrieel erfgoed. Rijper Museum 'In 't Houten Huis', Jan Boonplein 2, De Rijk. Open: elk weekend van 11.00-17.00 uur.

juli t/m september 1996

Door de Stichting De Poelboerderij, Veerdijk 106, Wormer, worden diverse thema-excursies en vaar-excursies georganiseerd. Op 5 juli is er een vleermuisenexcursie en op 6 september een nachtvlin-derexcursie. Daarnaast zijn er in juli en september vaarexexcursies door het Wormer- en Jisperveld. Informatie: tel. 075 - 6219100.

24 en 25 en 26 t/m 30 augustus 1996

Bedrijfsfilmfestival Zaanstreek in het kader van het 'Jaar van het Industrieel Erfgoed'. Georganiseerd door de Vereniging tot behoud van Monumenten van Bedrijf en Techniek Zaanstreek (MBTZ) en het Gemeentearchief Zaanstad (GAZ). Dit festival vindt op 24 en 25 augustus plaats in gebouw 'De Burcht' te Zaandam en van 26 t/m 30 augustus in het Gemeentearchief Zaanstad, Hoogstraat 34, Koog aan de Zaan.

7 september 1996

Historische vaarexexcursie. O.l.v. een Zaanse archeoloog wordt tijdens deze (vaar)excursie veel aandacht besteed aan de geschiedenis van het gebied. Stichting De Poelboerderij, Veerdijk 106, Wormer. Aanvang 14.15 uur. Kosten: leden f 10,-, volwassenen f 12,50, kinderen f 5,-.

7 en 8 september 1996

Czaar Peter-manifestatie met Zaanse cultuurmarkt.

10 september 1996

Lezing van de heer Van der Horst over 'Het Verenigingscentrum van de N.G.V. te Naarden' en 'De Contactdienst van de N.G.V.'. Georganiseerd door de Nederlandse Genealogische Vereniging, afdeling Zaanstreek-Waterland. Party-centrum Vlaar, Koemarkt 13, Purmerend. Aanvang 20.00 uur; zaal open vanaf 19.30 uur, toegang gratis.

14 september 1996

Open monumentendag.

28 september 1996

Zaanse Molendag. Een groot aantal molens zijn in bedrijf en toegankelijk voor het publiek.

Inlichtingen: Vereniging Zaanse Molen, tel. 075-6215148.

**Restauratie - Verkoop
van historische bouwmaterialen**

o.a. deuren
ramen
schouwen
hang en sluitwerk
plavuizen
tegels

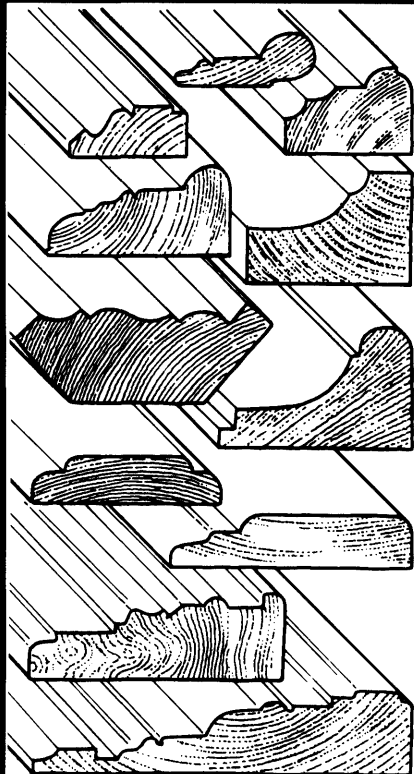
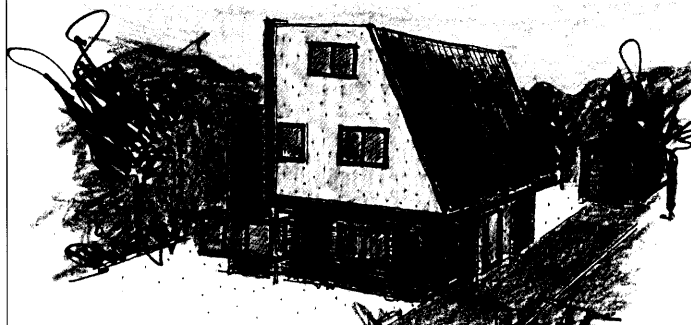
Klop eens aan op het
adres waar nog op
ambachtelijke wijze
wordt gerestaureerd

**Ameland 18
1506 ZW Zaandam
tel : 075 - 616 05 18
b.g.g : 06 - 52 92 54 28**

GERARD WIJMA
vastgoedadviezen

"Voor hout en nieuw"

**UNIEK
LIJST-
WERK**

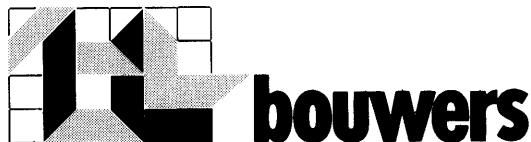
**KLASSIEK
EN MODERN**

**UIT EIGEN
PRODUKTIE**
EN LEVERING
VAN HOUT, PLAAT,
TUINHOUT, ENZ.
ZOWEL IN GRENNEN
ALS IN ANDERE
HOUTSOORTEN.

**ACHTERSLUISPOLDER-
RIJSHOUTWEG 3 ZAANDAM
TEL. 075-616422 - 6164225
FAX 075-6701265**

HOUTMARKT
GEOPEND 8.30 TOT 17.30 UUR ZATERDAG 9.00 TOT 12.30 UUR

Utiliteitsbouw
Woningbouw
Renovatie/Restauratie
Onderhoudswerken

van braam - minnesma

jonge arnoldusstraat 20 zaandam tel. 075-617 86 55

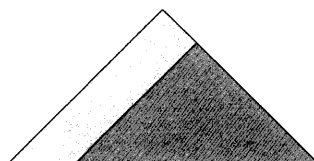
*Restauratie
Specialist*

Veerdijk 40
1531 MS Wormer
Tel. : 075-621 21 31
Fax : 075-628 90 40

Postadres:
Postbus 130
1530 AC Wormer

DRUKKERIJ KNIJNENBERG

Zuiderhoofdstraat 70-74
1560 AA Krommenie
Telefoon: 075 - 627 62 70
Fax: 075 - 627 62 22

*al meer dan
121 jaar
drukwerk
vanuit een
zaans huis*

DRUKKERIJ **KNIJNENBERG**
ROTATIE **BOEKENDRUK**
DE **DRUKWINKEL**
DRUKKERIJ **CALFF & MEISCHKE**